

POHJOIS-SAVON UUDEN KASVUN SUUNNITELMA 2020-2022

MKH 26.10.2020

26.10.2020

Sisälllys

1.	POHJOIS-SAVON UUDEN KASVUN SUUNNITELMA 2020-2022 – MISTÄ ON KYSE	2
2.	KORONAEPIDEMIAN VAIKUTUKSET MAAKUNNASSA.....	3
3.	MAAKUNNAN ELVYTYSTOIMENPITEIDEN KÄRKIHANKEKOKONAISUUDET	7
	Hyvinvointiteknologia liiketoiminnaksi ja osaksi kansallista huoltovarmuutta.....	7
	Pohjois-Savon vihreä liiketoiminta	10
	Kansainvälistyvä liiketoiminta	12
4.	POHJOIS-SAVON ESITYKSET KÄRKIHANKEKOKONAISUUKSIEN RAHOITUKSEKSI.....	16
5.	POHJOIS-SAVON KASVUN JA ELVYTYKSEN MUUT PAINOPISTEET VUOSINA 2020-2022	17
	Talouden uudistuminen (TL 1).....	17
	Työvoiman riittävyys ja osaaminen (TL 2)	18
	Hyvinvointipalvelut ja hyvinvointi (TL 3)	19
	Saavutettavuus ja kestävä aluerakenne (TL 4)	20
6.	KANSALLISEN KAUPUNKISTRATEGIAN JA SEUTUKAUPUNKIOHJELMAN TOTEUTUS POHJOIS-SAVOSSA.....	21
7.	EDUNAJAMISASIAT KOOTUSTI	23
	7.1 Itä- ja Pohjois-Suomen yhteiset edunajamisasiat.....	24
	7.2 Itä-Suomen edunajamisasiat	29
	7.2 Pohjois-Savon edunajamisasiat	30
8.	RAKENNERAHASTO-OHJELMAN 2014-2020 VALTUUDET, POHJOIS-SAVO	34

26.10.2020

1. POHJOIS-SAVON UUDEN KASVUN SUUNNITELMA 2020-2022 – MISTÄ ON KYSE

Pohjois-Savon aluetalous oli vahvassa vireessä ennen koronakriisiä. Aluetuotteen ja viennin luvut olivat paremmat kuin maassa keskimäärin. Myös työttömien määrä oli laskussa. Odotukset hyvän kehityksen suhteen olivat korkealla. Keväällä puhjennut koronaepidemia kuitenkin alkoi hyvin nopeasti heijastua elinkeinoelämään, alkuun matkailu- ja ravitsemusalan yrityksiin, myöhemmin myös maakunnan kärkiyrityksiin, joiden tilauskannat alkoivat pienentyä.

Kriisin takia työttömien määrä nousi rajusti. Lomautusten ja työttömyyden seuraukset alkoivat näkyä myös maakunnan ostovoimassa, samoin hyvinvoinnissa. Koulujen sekä liikunta- ja harrastepaikkojen sulkeminen sekä vanhusväestön eristäminen ovat aiheuttaneet omalta osaltaan sosiaalisia ja terveysongelmia.

Uuden kasvun suunnitelma on maakunnan elpymissuunnitelma

Jotta haasteet eivät kääntäisi Pohjois-Savon hyvän kehityksen suuntaa, maakunnassa on laajana yhteistyönä laadittu maakunnan selviytymissuunnitelma, *Pohjois-Savon uuden kasvun suunnitelma*. Suunnitelmaan on koottu ne toimenpiteet, joita tulee kahden seuraavan vuoden aikana toteuttaa, nopeasti ja vaikuttavasti:

- toimet, joilla tuetaan elinkeinoelämän kilpailukykyä tässä haastavassa tilanteessa,
- toimet, joilla tuetaan työttömiä ja kasvatetaan osaamista sekä
- toimet, joilla parannetaan väestön hyvinvointia.

Suunnitelman toimet on jaettu kahteen kokonaisuuteen.

- Ensimmäinen osio (*luku 3*) käsittää valmistelussa keskeisiksi nostetut kolme isoa hankekokonaisuutta: *hyvinvointiteknologia liiketoiminnaksi ja osaksi kansallista huoltovarmuutta*, *Pohjois-Savon vihreä liiketoiminta* sekä *kansainvälistyvä liiketoiminta*. Nämä suuret, useamman hallinnonalan hankekokonaisuudet ovat sellaisia kansallisesti merkittäviä kehittämiskohteita, joihin tulee saada erillistä EU- ja kansallista elvytysrahoitusta.
- Toisessa osassa (*luku 4*) esitetään *muut kehittämistoimet*, joita maakunnassa tulee tehdä talouden uudistumiseksi ja kilpailukykyyn vahvistamiseksi, työllisyyden, hyvinvoinnin ja saavutettavuuden parantamiseksi. Mukana ovat ne toimenpiteet, jotka koronakriisistä johtuen tulee toteuttaa nopeasti.

Maakunnan muut kehittämisen painopisteet on esitetty voimassa olevassa maakuntaohjelmassa 2017-2020.

Toimenpiteiden rahoitus

Uuden kasvun suunnitelma toimenpiteineen tulee linjaamaan maakunnan käytössä olevien rakennerahasto- ja maaseutuohjelman varojen sekä kansallisten kehittämisvarojen kohdentamista maakunnassa. **Tässä ominaisuudessa asiakirja on myös Pohjois-Savon maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma.** Samoin se tulee linjaamaan EU:n REACT-EU-lisärahoituksen (elvytysraha) ja EU:n oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) painopisteitä maakunnassa. Suunnitelma toimii myös perusteluasiakirjana elpymiseen tarvittavan lisärahoituksen saamiseksi maakuntaan.

Pohjois-Savon uuden kasvun suunnitelma 2020-22 on maakunnan yhteinen tahdonilmaus niistä toimenpiteistä, joilla koronaepidemian haitallisia vaikutuksia torjutaan, nopeaa palautumista edistetään sekä uutta kasvua ja kilpailukykyä löydetään. Se sisältää sekä nopean palautumisen toimet että valinnat uuden kasvun käynnistämiseksi. Suunnitelma on laadittu laajana yhteistyönä ja sitouttavana prosessina. Maakunnan kehittämisessä eri osapuolten yhteistyö ja samojen tavoitteiden edistäminen on ensiarvoisen tärkeää. *Me tulemme yhdessä onnistumaan.*

Asiakirjan luvussa 7 esitetään **Pohjois-Savon tärkeimmät maakunnalliset ja ylimaakunnalliset edunajamisasiat**, jotka ovat maakunnan kilpailukykyyn, uusiutumisen ja vetovoiman kannalta erityisen tärkeitä

26.10.2020

2. KORONAEPIDEMIAN VAIKUTUKSET MAAKUNNASSA

- Korona on vaikuttanut haitallisesti jopa 90 %:iin alueen yrityksistä.
- Teollisuudessa tilanteen ennakoitaan heikkenevän loppuvuodesta. Tämä vaikuttaa Pohjois-Savoon myös alihankintaketjujen kautta.
- Alkutuotannossa konekantaan ja sen huoltoon liittyvien varaosien saatavuudessa on ollut ongelmia. Korona vaikuttaa myös tuottajahintoihin viiveellä.
- Elintarvikesektorin mikroyritysten tilanne on haastava, koska myyntitilaisuuksia ei ole ollut.
- Matkailuala, ravintolat, baarit ja eri tapahtumat ovat kärsineet voimakkaasta tulovirtojen vähenemisestä, ja myös monet erikoiskaupan alat ovat kärsineet.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon ennakoitaan ruuhkautuvan loppuvuodesta, koska keväällä kii-rettömiä ajanvarauksia ei toteutettu suunnitellusti.
- Rakentamisessa pidemmän aikavälin näkymät ovat heikot, ja huoli on erityisesti julkisten in-vestointien määrästä.
- Kuljetusalalla henkilö- ja tilausliikenne on vähentynyt merkittävästi.
- Paperin, sahatavaran ja vanerin tuotanto on laskenut.
- Työttömiä työnhakijoita oli Pohjois-Savossa enimmillään yli 18 000. Heinäkuussa työttömiä työnhakijoita oli lähes 15 500, joka on noin 3 800 enemmän kuin vuosi sitten.

Aluetalouden tila ja koronan vaikutukset

Pohjois-Savo lähti koronakriisiin vuoden 2019 tietojen perusteella vahvasta asemasta, sillä maakunnan kaikkien toimialojen yhteenlasketut liikevaihdon ja viennin arvot olivat viime vuonna korkeimmat koko vuosien 2006–2019 seurantakauden aikana. Kuluva vuotta koskevia maakunnittaisia suhdannetietoja on toistaiseksi saatavilla vain tammi-maaliskuulta, jolloin koronan vaikutus ei vielä ollut suuri. Pohjois-Savon yritysten liikevaihto kasvoi kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä hieman (1,7 %) verrattuna vuoden takaiseen. Sen sijaan lähes kaikissa muissa maakunnissa liikevaihto laski. Liikevaihtokehitys oli Pohjois-Savon muissa seutukunnissa lievästi positiivinen, mutta Koillis-Savossa se laski. Teollisuuden vienti laski lähes koko Suomessa viittä maakuntaa lukuun ottamatta. Pohjois-Savossa laskua oli 3,1 %. Koska tilanne oli varsin heikko jo ensimmäisellä neljänneksellä, oletettavasti se on toisella neljänneksellä jo erittäin hälyttävä.

Saatujen tietojen perusteella korona on vaikuttanut eri tavalla maakunnan eri seuduilla. Ylä-Savossa akuutti kriisi iski teollisuusyrityksiin heti, kun taas Varkaus on pärjännyt toistaiseksi vielä kohtuullisesti. Tilanne kuitenkin heikkenee molemmilla seuduilla ja koko maakunnassa koronakriisin pitkittyessä. Koronakriisin aluetalousvaikutuksia tarkastellaan yksityiskohtaisemmin syksyn aluetalouskatsauksessa.

Kuopion alueen kauppakamarin syyskuussa tekemän kyselyn mukaan koronavirus on vaikuttanut noin 90 %:iin alueen yrityksistä (n=130). Liikevaihto on laskenut noin 75 %:lla vastanneista yrityksistä. Hieman pienempi määrä vastanneista odotti liikevaihdon kehittyvän negatiivisesti seuraavan kahden kuukauden aikana. Noin puolet yrityksistä arvioi henkilöstön vähenevän koronaepidemian vuoksi, ja näkymät seuraavalle kahdelle kuukaudelle olivat saman suuntaiset. Vajaa neljännes vastanneista arvioi konkurssiriskin kasvaneen vallitsevan tilanteen vuoksi.

Savon Yrittäjien elokuussa tekemän kyselyn (n=450) mukaan myynti on koronaviruksen myötä vähentynyt hieman yli puolella kyselyyn vastanneista yrityksistä, ja lähes 40 % vastaajista arvioi myynnin laskevan syyskuun ja joulukuun välisenä aikana. Kyselyyn vastanneista yrityksistä 14 %:lla on ollut koronaviruksesta johtuen maksuvaikeuksia ja 11

26.10.2020

%:lla häiriöitä tuotantoketjussa. Hieman yli kolmannes vastaajista kertoi joutuneensa lomauttamaan ja 9 % irtisanoamaan henkilöstöään. Kuitenkin 73 % kyselyyn vastanneista yrityksistä luotti selviävänsä koronakriisistä.

Uusyrittyskeskusten tilastojen perusteella koronakevät on vaikuttanut myös yritysten perustamiseen. Tammi-kesäkuussa uusia yrityksiä perustettiin Kuopion seudulla 16 % ja Keski-Savossa 13 % vähemmän kuin vuotta aiemmin. Sisä-Savossa yrityksiä perustettiin jopa 60 % edellisvuotta vähemmän.

Teknoliateollisuus

Kone- ja energiateknologia on yksi Pohjois-Savon keskeisistä ventialoista. *Teknoliateollisuus ry:n* mukaan koronaepidemian aiheuttama kysynnän lasku alkoi näkyä yritysten tilauskertymässä toisella vuosineljänneksellä. Syyskuussa julkaistun kyselyn mukaan yritysten kysyntä on heikentynyt entisestään, ja teknoliateollisuuden loppuvuoden näkymät synkkenevät. Kysynnän lasku näkyy Pohjois-Savossa myös alihankintaketjujen kautta, oli kyse sitten Pohjois-Savossa tai muualla sijaitsevista yrityksistä. Vientisektorilla riskiksi on arvioitu tuotantoketjujen katkokset sekä asiakkaiden maksukyvyttömyys ja asiakkaiden ongelmat rahoituksen järjestymisessä.

Alueen energiateollisuuden osalta avoin kysymys on, miten kasvava laiteasennus ja -huolto järjestyy, jos rajoitukset kiristyvät uudelleen syksyllä. Useat suuret laitokset ovat muun muassa siirtäneet huoltotaukojaan vuoden loppupuolelle. Tämä asettaa haasteita työvoiman saatavuudelle huoltotoimenpiteisiin, jos huoltotauot pyritään pitämään mahdollisimman lyhyinä. Myös varaosien saatavuus voi muodostua ongelmaksi. Kokonaisuudessaan vaikuttaa epätodennäköiseltä, että loppuvuoden näkymät olisivat olennaisesti kirkastumassa.

Maatalous- ja elintarvikeala

Maatalous on Pohjois-Savon elinvoiman kannalta avainasemassa. Maakunnan kannalta on tärkeää, että alueella on monipuolisesti ja runsaasti maatilayrityksiä sekä elintarvikejalostusyrityksiä niin maitoon, lihaan kuin marjoihin liittyen.

Alkutuotannossa koronakriisi ei ole merkittävästi näkynyt tilatasolla, mutta yksittäisiä ongelmia on ilmennyt kausityöntekijöiden saatavuuteen liittyen. Konekantaan ja sen huoltoon liittyvien varaosien saatavuudessa on ollut ongelmia. Koronan myötä keskustelussa olleet tavoitteet kannattavasta kotimaisesta tuotannosta eivät ole toteutuneet, eikä kotimaisen ruoan arvostus näy hinnoissa. Korona vaikuttaa tuottajahintoihin viiveellä. *MTK:Ita* saatujen tietojen mukaan muun muassa naudan arvo-osien kauppa on hiipunut, ja kulutus on siirtynyt halpaan jauhelihaan.

Marjantuotannossa koronakriisi osoittaa, että poikkeusoloihin tulee varautua. Tilanne on ollut marjantuotannossa kaksijakoinen – osalle tiloista on saatu hyvin työntekijöitä, kun taas toisilla on ollut ongelmia. Kaikkea tuotettua marjaa ei ole saatu kerättyä. Tilanne ei kuitenkaan ole muodostunut niin pahaksi kuin alkuun pelättiin. Saatujen tietojen perusteella marjanjalostusyritykset ovat saaneet riittävästi tuotteita jalostukseen, ja myynnin osuus vähittäiskaupassa on lisääntynyt suurkeittiöpuolen kysynnän vähennyttyä.

Elintarviketeollisuusliiton mukaan ala ei näytä kärsineen koronakriisistä yhtä paljon kuin teollisuus keskimäärin, ja odotukset tuleville kuukausille ovat luottavaiset. Kriisin vaikutukset elintarviketeollisuuteen eivät näy tuotannon kokonaismäärissä vaan kysynnän rakenteen muuttumisessa. Suurin vaikutus kriisillä on ollut niihin yrityksiin, jotka ovat toimittaneet tuotteita suurtalouseläntöille, kuten kouluille ja vastaaville.

Maakunnan elintarvikealan mikroyrityksille tilanne on ollut haasteellinen. Myyntiä ei ole tullut entiseen tapaan, koska yrityksillä ei ole ollut myyntitilaisuuksia ja -paikkoja. Osa pienistä yrityksistä onkin keskittynyt tuotekehitykseen. Pohjois-Savon elintarvikeala on panostanut voimakkaasti ruokaturvallisuuteen. Koronakriisin vaikutukset alueen yrityksiin voivat olla dramaattiset, jos epidemia pahenee maakunnassa, ja sitä seuraavat voimakkaat alueelliset rajoitustoimenpiteet.

26.10.2020

Matkailu, muut henkilökohtaiset palvelut ja kauppa

Matkailuala, ravintolat, baarit ja eri tapahtumat kärsivät voimakkaasta tulovirtojen vähenemisestä. *MaRa ry:n* mukaan matkailu- ja ravintola-ala ei ole voinut sopeuttaa kulujaan kysynnän äkkipysähdykseen riittävän nopeasti, ja monilla alan yrityksillä kassat ovat tyhjä. Lukuisten eri tapahtumien järjestäjinä toimivat usein myös erilaiset järjestöt ja yhdistykset, joiden tilanne vaikeutui merkittävästi.

Rajoitusten lieventäminen kesällä helpotti hieman palveluyritysten tilannetta, mutta tilanne ei silti ole lähelläkään viime vuoden tasoa. Toukokuussa yöpymisten määrä oli Pohjois-Savossa jopa 79 % ja kesäkuussa 42 % alhaisempi kuin vuosi sitten samaan aikaan. Heinäkuussa laskua oli 4 %, jolloin kesän kotimaan matkailu tasoitti yöpymisten määrän pudotusta. Pohjois-Savossa tilannetta heikentää etenkin se, että kesäkaudella matkailu on perustunut vahvasti tapahtumiin, jotka jäivät nyt toteutumatta.

Kaupan liiton mukaan vähittäiskauppa kasvaa. Korona paransi elektroniikan, rautakaupan ja päivittäistavaroiden myyntiä osittain jopa ennätysmäisesti. Työpaikkojen kato vähittäiskaupassa on kuitenkin samalla kiihtynyt. Koronaepidemian toinen aalto voi puolittaa vähittäiskaupalle aiemmin ennustetun 2,5 prosentin kasvun ja nopeuttaa työpaikkojen häviämistä. Pohjois-Savon kaupan alan tilanne vastaa koko maan tilannetta. Koronaepidemian ollessa pahimmillaan verkkokauppa lisääntyi voimakkaasti, mutta nyt kasvu on tasaantunut, ja ala on enää lievässä kasvussa. Monet erikoiskaupan alat ovat sen sijaan kärsineet koronaepidemiasta. Osa kaupan alan yrityksistä on joutunut siirtämään tai peruuttamaan investointisuunnitelmiaan.

Sosiaali- ja terveysala

Sosiaali- ja terveysala joutui todelliseen testiin koronaepidemiassa. Vaikka Pohjois-Savon tilanne ei ole ollut vakava, on se silti kuormittanut palvelujärjestelmää. Ensimmäisen aallon aikana kiireittämiä toimenpiteitä ja kontroleja ei toteutettu suunnitellusti, mikä näkyy syksyllä palvelujen ruuhkautumisena.

POSOTE20-hankkeen ohjausryhmä arvioi joka kuukausi koronan ja muiden tunnistettujen riskien vaikutusta hankkeen toteutukseen. Toistaiseksi POSOTE20-hankkeessa ennakoitujen riskien ei ole toteutuneet, vaan hanke etenee suunnitellusti.

Rakennusala

Rakentamisen volyymissä tai työvoiman saatavuudessa ei ole toistaiseksi ollut merkittäviä muutoksia. Pidemmän aikavälin näkymät toimialalla ovat heikot, ja huoli on erityisesti julkisten investointien määrästä lähitulevaisuudessa. Asuinrakentaminen näyttää parin hyvän vuoden jälkeen hidastuvan ainakin osalla Pohjois-Savon seuduista, ja uusilla hankkeilla on käynnistysvaikeuksia muualla kuin Kuopiossa. Korjausrakentaminen on toistaiseksi hyvällä tasolla ja myös infrarakentamisella menee vielä hyvin. Kokonaisuudessaan toimialan suhdannekuva on varovainen, mutta suhdannetilanne on vielä hyvä. Mahdolliset ongelmat konkretisoituvat kriisin jatkuessa.

Kuljetusala

SKAL ry:n syyskuussa julkaiseman kuljetusbarometrin mukaan lähes 40 % kuljetusyrityksistä arvioi kuljetusmääriensä ja liikevaihtonsa laskevan loppuvuonna. Tilanne ei eroa merkittävästi alueittain. Touko-elokuussa liikevaihto heikentyi 44 %:lla vastanneista. Investoinnit kuljetuskalustoon ovat alhaisella tasolla.

Koronatilanteella on ollut vaikutusta kuljetusmääriin ja kuljetusten toteuttamiseen, eikä kriisi ole kohdellut kaikkia tasapuolisesti. Henkilö- ja tilausliikenne on vähentynyt merkittävästi poikkeustilanteen aikana. Kesällä sen sijaan ympäristökuljetukset lisääntyivät kierrätyksen kasvun ja mökkikuntien lisääntyneen toimeliaisuuden vuoksi. Kuljetusalalla tilannetta on tasoittanut myös se, että tavaratoimitukset kauppoihin ovat jatkuneet. Lisäksi kohtuullinen

26.10.2020

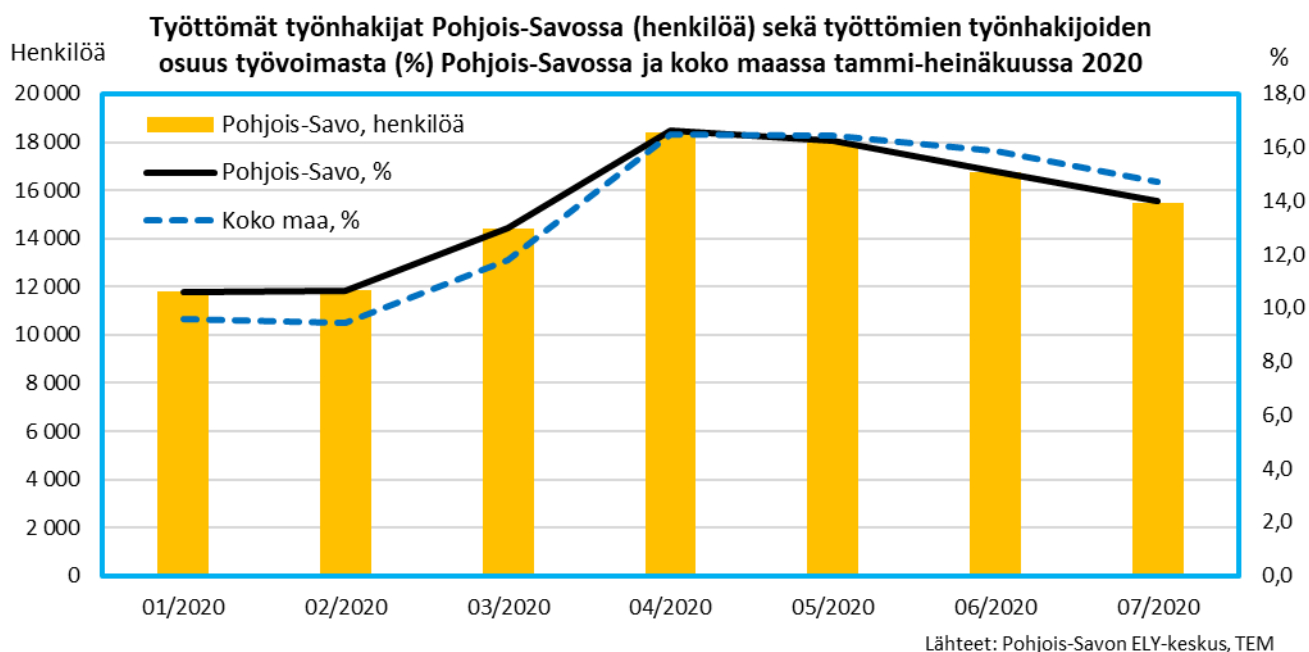
vire rakentamisessa on heijastunut myönteisesti kuljetusalan tilanteeseen. Kuljetusalan näkymiä heikentää kuitenkin palvelualojen ja teollisuuden kysynnän hiipuminen sekä rakennuslupien määrän lasku.

Metsäteollisuus

Metsäteollisuus ry:n tilastojen mukaan paperituotteiden tuotanto laski Suomessa huhti-kesäkuussa alimmilleen lähes 30-vuotisen tilastoseurannan aikana. Myös sahatavaran ja vanerin tuotanto laski. Sellun ja kartongin tuotanto on sen sijaan kääntynyt lievään kasvuun, koska hygieni- ja pakkaustuotteiden kysyntä on lisääntynyt.

Työllisyystilanne

Työttömyyden lasku oli hidastunut jo vuonna 2019 lähes nollaan, ja koronakriisin myötä lomautettujen ja työttömien määrä kasvoi dramaattisesti keväällä 2020. Työttömiä oli Pohjois-Savossa pahimmillaan yli 18 000, joka on määrällisesti koko 2000-luvun suurin luku.

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta Pohjois-Savossa oli heinäkuussa 14 %, mikä on 3,5 %-yksikköä viime vuotta korkeampi. Koko maan työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 14,7 %. Heinäkuun lopussa Pohjois-Savossa oli noin 15 500 työtöntä työnhakijaa, mikä on 3 800 työtöntä (+32 %) enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Valtaosa työttömyyden lisääntymisestä johtuu lomautettujen suuresta määrästä. Henkilökohtaisesti ilmoittautuneita lomautettuja oli heinäkuun lopussa noin 2 900, mikä on lähes 2 200 lomautettua enemmän kuin vuosi sitten samaan aikaan. Ilman lomautettuja työttömien määrä lisääntyi vajaalla 1 600 työttömällä viime vuoden vastaavasta ajankohdasta. Ammattiryhmittäin tarkasteltuna työttömyys lisääntyi kaikissa ammattiryhmissä.

Koulutus

Koulutuksen järjestäjät joutuivat keväällä kovan haasteen eteen, kun opetus siirtyi pääasiassa etäopetukseen. Valmiudet etäopetukseen siirtymisessä vaihtelivat oppilaitoksittain. Eroja etäopetusvalmiudessa oli lisäksi koulutusalojen välillä, sillä tietyillä aloilla opetus perustuu pitkälti lähiopetukseen. Kaikilla opiskelijoilla ei myöskään ollut yhtäläisiä valmiuksia suorittaa opintoja etänä työvälaineistä ja henkilökohtaisista ominaisuuksista johtuen. Opintojen siirtyminen keväällä viivästyttää joidenkin opiskelijoiden valmistumista ja ruuhkauttaa syksyä oppilaitoksissa.

26.10.2020

Oppilaitokset ovat pyrkineet lisäämään opiskelijoiden neuvonta- ja tukipalveluita poikkeustilan aikana, ja syksyllä panostusta tarvitaan erityisesti tukeen ja ohjaukseen.

Koronaepidemia pakotti koulut ja oppilaitokset tekemään digiloikan, joka olisi joka tapauksessa ollut jossakin vaiheessa edessä. Poikkeustilanteen myötä kaikkiin entisiin toimintamalleihin ei enää palata, ja koulutusasteesta riippuen kaikkea opetusta ei edes palauteta lähiopetuksiksi. Tämä koskee etenkin korkeakoulutusta. Myönteistä on, että tilanne on synnyttänyt jopa uusia pedagogisia malleja, lähes innovaatioita, jotka jäävät varmasti elämään. Tehdävää on kuitenkin vielä, vaikka toimenpiteitä on suunnattu paljon opetusteknologioiden kehittämiseen. Pidemmällä aikavälillä koronaepidemia voi vaikuttaa koulutuksen järjestäjiin myös lisääntyneenä koulutuskysyntänä. Työntekijät voivat harkita uudelleenkouluttautumista aloilla, joilla koronan vaikutukset ovat suurimmat esimerkiksi lomautusten ja kokonaistyöllisyyden kannalta.

Väestönkehitys

Koronan vaikutuksista väestön muuttoliikkeeseen on esitetty vaihtelevia arvioita. Valtakunnallisesti tehtyjen analyysien perusteella koronan ensimmäinen aalto lisäsi muuttoja kaupunkien ulkopuolelle. Analyysin tekemistä tällä hetkellä vaikeuttaa se, että kesällä väestötilastoissa näkyy opiskelijoiden muuttoliike, joka heilauttaa tilastoja. Kesäajan tilastojen perusteella ei voida luotettavasti arvioida koko vuoden väestönkehitystä, vaan paremman kuvan tilanteesta saa syksyn tilastoista.

Heinäkuun tilastojen perusteella vaikuttaa, että Pohjois-Savon väkiluku on laskenut viime vuotta hitaammin. Maakunnan väkiluku laski tammi-heinäkuussa 653 henkeä, kun vuotta aiemmin laskua oli peräti 1 155 henkeä. Väkiluvun hitaampi lasku perustuu ennen kaikkea muuttotappion pienenemiseen. Korona vaikuttanee omalta osaltaan tilanteeseen. Kuntien välinen muuttotappio oli tammi-heinäkuussa 249 henkeä, kun vuotta aiemmin se oli 643 henkeä. Kokonaisnettomuutto on jopa kääntynyt kaksi henkeä voitolle, kun vuotta aiemmin se oli tappiolla 511 henkeä. Tähän on vaikuttanut kuntien välisen muuttotappion pienenemisen ohella maastamuuttojen määrän lasku.

3. MAAKUNNAN ELVYTYSTOIMENPITEIDEN KÄRKIHANKEKOKONAISUUDET

Pohjois-Savon elvytystoimenpiteiden valmistelussa on noussut tarve toteuttaa kolme suurempaa hankekokonaisuutta, kansallisestikin merkittävänä elvytystoimenpiteinä, hyvinvointiteknologia liiketoiminnaksi ja osaksi kansallista huoltovarmuutta, Pohjois-Savon vihreä liiketoiminta ja kansainvälistyvä liiketoiminta. Hankekokonaisuudet vastaavat EU-tason tavoitteita elvytystoimenpiteistä, kytkeytyen vähähiilisuuden ja kiertotalouden ja digitaalisuuden edistämiseen. Samoin ne tukevat olemassa olevaa yritystoimintaa ja luovat edellytyksiä uusille yrityksille ja investoinneille.

Hyvinvointiteknologia liiketoiminnaksi ja osaksi kansallista huoltovarmuutta

a) Terveystietojen datan hyödyntäminen: terveydenhuollon älykkäiden ratkaisujen kehittämislusta

Kuopion kampukselle on muodostunut kansallisesti merkittävä terveysalan yritysten ja tutkimus- ja oppilaitosten osaamiskeskittymä, jonka osaamisen ja toiminnot Kuopio Health -ekosysteemi nivoo lisäarvoa tuottavaksi kokonaisuudeksi. Alueella sijaitsevan Itä-Suomen biopankin ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin laajentuvan tietoaaltan terveysdatat mahdollistavat terveydenhuollon digitaalisten ratkaisujen kehittämislustan rakentumisen.

26.10.2020

Kehittämisen kohde

Kehittämisen ytimenä on luoda toimintaympäristö ja käytännön toteutusmalleja uusille, terveydenhuollon ammattilaisten päätöksentekoa, esimerkiksi diagnoosia ja hoitopolun valintaa, tukeville datalähtöisille työkaluille ja uusille älykkäille ratkaisuille (älykkäät ratkaisut ovat digitaalisia ratkaisuja, jotka hyödyntävät mm. data-analytiikkaa ja tekoälyä). Ne tukevat lääke- ja terveysteknologian kehitystä sekä kokonaisuhoitoketjun kustannustehokkuutta ja vaikuttavuutta. Nämä uudet *terveydenhuollon päätöksentekotyökalut* pohjaavat kliiniseen tarpeeseen ja kattavaan terveystietoon sekä sen analysointiin. Niillä voidaan edistää oikean hoidon valintaa, lisätä hoidon terveyshyötyjä ja tehostaa hoitopolkuja sekä näin saavuttaa merkittäviä kansantaloudellisia hyötyjä.

Vaikuttavuus

Kehittämisalusta nopeuttaa digitaalisten työkalujen ja palvelujen kehittämistä. Panostukset terveysdatan hyödynnettävyyteen parantavat Pohjois-Savon, mutta myös muualla olevien yritysten tuotekehitys- ja liiketoimintaedellytyksiä sekä synnyttävät tki-toimintaa. Ne myös myötävaikuttavat uusien yritysten ja työpaikkojen syntymiseen sekä edistävät uusien terveydenhuollon älykkäiden ratkaisujen käyttöönottoa ja vaikuttavuutta. Nämä tehostavat hoitopolkuja ja terveydenhuollon resurssien käyttöä sekä parantavat kansalaisten terveyttä ja hyvinvointia.

Toimijaverkosto

- Keskeisiä julkisia toimijoita: Itä-Suomen yliopisto, Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy, Savonia-ammattikorkeakoulu, Kuopion yliopistollinen sairaala, Kuopio Health -ekosysteemi
- Yrityksiä: Medikro, Ravistamo, Heart2save, Vetrea terveys, Mediconsult, Combinostics, Medtronic, Kasve, Medfiles, Bittium Biosignals, Enfo, IBM Finland, Microsoft, TietoEvry, MSD Finland, Pfizer, Janssen-Cilag, Amgen, ESIOR, Medaffcon

Resurssitarve: 4,0 milj.€

Toiminnan sisältö:

- Vahvistetaan tosielämän terveysdataan perustuvaa tutkimusta tuottamaan tietoa kroonisten sairauksien riskitekijöistä ja keinoja sairauksien varhaiseen tunnistamiseen ja ennaltaehkäisyyn. Tämä vahvistaa valmiuksia kehittää uusia terveydenhuollon päätöksentekoa tukevia työkaluja.
- Kootaan riittävästi itäsuomalaista dataa yhdistäen perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon terveysdatat. Liitetään kansalaisten itse raportoimaa terveys- ja hyvinvointidataa terveydenhuollon dataan. Nämä toimivat pohjana ratkaisujen kehittämisessä. Linkitetään alueen terveysdatavarannot kansallisiin ja kansainvälisiin datavarantoihin.
- Luodaan digitaalisia apuvälineitä ja älykkäitä ratkaisuja kroonisten sairauksien hoitoon ja hoidon vaikuttavuuden seurantaan, esimerkiksi elintapamuutoksia tukevia sovelluksia
- Luodaan terveysdataa hyödyntävien työkalujen vaikuttavuuden arviointimenetelmät ja arvioidaan uusien ratkaisujen vaikuttavuus
- Integroidaan viranomaisvaatimusten huomioiminen osaksi lääkinällisten laitteiden tuotekehitystä
- Vahvistetaan terveydenhuollon älykkäiden ratkaisujen kliinisiä tutkimus- ja testausedellytyksiä
- Vahvistetaan data-analytiikkaosaamista ja –kapasiteettia. Rakennetaan systemaattisesti osaajapooli ja –verkosto sekä laajennetaan menetelmäosaamista. Kehitetään yritysten osaamistarpeista lähtevää koulutusta, mm. dataosaaminen terveystieteiden maisteri- ja täydennyskoulutuksessa sekä terveysosaaminen datatieteiden koulutuksessa, työelämätohtorit ja harjoitteluohjelmat.

26.10.2020

b) Rokotetuotanto osaksi kansallista huoltovarmuutta: rokoteinfrastruktuurin vahvistaminen kotimaisen rokotetuotannon varmistamiseksi

Kevät 2020 osoitti, kuinka dramaattisia seurauksia globaali pandemia voi aiheuttaa yhteiskunnalle. Ainoa kestävä ratkaisu COVID-19-viruksen aiheuttamaan kriisiin on toimiva, hyvin testattu ja turvallinen rokote, jota voidaan odottaa markkinoille kaupallisilta toimijoilta kuitenkin aikaisintaan syksyllä 2021. Tällöinkin rokotteen saatavuus Suomeen on epävarmaa.

Itä-Suomen yliopistossa Kuopiossa ja Kuopion yliopistollisessa sairaalassa on tehty pitkäjänteistä huipputason lääkealan tutkimus- ja kehitystyötä kiinteässä yritys yhteistyössä jo reilu kaksi vuosikymmentä. Tästä johtuen siellä oli valmiudet aloittaa oma COVID-19-rokotteen kehitystyö jo tammikuussa 2020 yhteistyössä Helsingin yliopiston kanssa. Kehitystyöllä pystytään varmistamaan Suomen omavaraisuus COVID-19-rokotteen suhteen siinä tapauksessa, että maailmalta ei ole saatavissa kohtuuhintaista, tehokasta ja turvallista rokotetta.

Geenirokotteen valmistusmenetelmä sovellettavissa laajasti

Tämä geeninsiirtoteknologiaan perustuvan rokotteen kehitystyö on nopeaa perinteiseen rokotevalmistukseen verrattuna, koska itse geenirokote voidaan nopeasti kloonata jo olemassa oleviin geenilääkkeisiin. Kloonattu geenirokote on sellaisenaan valmis käyttöön. Rokote annetaan nenäsumutteena, mikä edesauttaa sen valmistusta, turvallisuutta ja helppokäyttöisyyttä. Mikäli koronavirus ajan kuluessa muuntautuu uuteen muotoon, johon nykyiset rokotteet eivät enää tehoa, geenirokotteeseen on helppo nopeasti kloonata muuntuneen koronaviruksen uusi anti-geeni.

Suomen huoltovarmuuden kannalta on olennaista, että nyt kehitettävä menetelmä soveltuu jatkossa myös tulevien, ennalta odottamattomien uusien pandemioiden rokotteiden valmistukseen. Lisäksi menetelmä soveltuu sellaisten kansallisesti tärkeiden tautien rokotevalmistukseen, joista suuret lääketehaat eivät ole kiinnostuneita. Menetelmä soveltuu myös esim. Oxfordin yliopiston ja Astra-Zenecan COVID-19-rokotteen lisenssivalmistukseen Suomen (ja mahdollisesti Pohjoismaiden) markkinoille, mikäli rokotteen valmistus maailmalla osoittautuu pullonkaulaksi globaalin kysynnän tarpeisiin.

COVID-19-rokotteen testaukset menossa

Syyskuussa 2020 on testattavana kolme erilaista rokoteaihiota. Niiden eläinkokeiden odotetaan valmistuvan vuoden 2020 loppuun mennessä. Sen jälkeen faasi 1 -vaiheen kliiniset kokeet terveillä vapaaehtoisilla koehenkilöillä kestävät 1-2 kk, jonka jälkeen faasi 2 -kliininen tutkimus rokotteen tehon tutkimiseksi voitaneen aloittaa kesällä 2021.

Vaikuttavuus

Rokotteet valmistetaan Kuopiossa, missä on erikoiskoulutettu henkilöstö ja tilat rokotteen ensimmäisen vaiheen tuotantoon ja testaukseen. Yksi tuotantoerä valmistuu alle viikossa ja sisältää noin 200 000 rokoteannosta. Tuotannon ympärille syntyy suoraan 20-30 uutta työpaikkaa. Jos toiminta laajennetaan kattamaan myös muiden maiden (lähinnä Pohjoismaat) tarpeita, työpaikkojen määrä kasvaa vastaavasti.

Resurssitarve 5,25 milj.€:

- Geeninsiirtorokotteiden kloonaus- ja materiaalikulut (0,25 milj. €)
- GMP (Good Manufacturing Process) -tuotanto eläinkokeisiin, ml. eläinkokeet (0,5 milj. €)
- GMP-rokotetuotanto ja faasi 1 -vaiheen kliiniset potilastyöt (30 vapaaehtoista) (0,5 milj. €)
- GMP-tuotantotilan muutuskulut, sisältäen tilan sisäiset muutostyöt, autoklaavit, höyry- ja vesijärjestelmän muutostyöt, ilmastoinnin muutostyöt sekä tilan partikkelivalvonnan laitteiston ja jätteenkäsittelyn muutostyöt (1,5 milj. €)

26.10.2020

- Faasi 2 -vaiheen kliininen testaus n. 100 potilaalla 3-4:ssä kliinisessä keskuksessa: 2,5 milj. €

COVID-19-rokotteen ja jatkossa muun geenirokotteen tuotannosta on Suomessa kiinnostunut ainakin neljä yritystä: FinVector Oy, FKD Therapies Oy, Valo Therapeutics Ltd, Targovax Ltd.

Pohjois-Savon vihreä liiketoiminta

a) Vesiteknologiasta liiketoimintaan ohjelmisto-, äly- ja säätötekniikassa

Vesialan kansainväliset markkinat ovat 425 MRD\$ ja ne kasvavat. Nopeimmin kasvavat älykkäät vesihuollon järjestelmät. Suomen vesiliiketoiminnan vientipotentiaaliksi on arvioitu 700 M€. Kuopiossa toimii vesiklusteri, jossa tiivistä alan kehittämistyötä tekevät Savonia-ammattikorkeakoulu, Itä-Suomen yliopisto, GTK, THL ja Luke. Osaamista ja teknologiaa kehittämiseen siirretään mm. VTT:n ja yliopistosairaalan terveydenhuollon datatieteen sovelluksista ja alan yrityksistä. Kansallisesti Kuopion verkosto on vesialan kehittämisen monipuolisin osaaja.

Älykkään vesijärjestelmän toimenpiteet

Vesihuollon tekniikkaa on tarve kehittää merkittävästi niin Suomessa kuin globaalisti. Samalla uudesta tekniikasta avautuu uutta merkittävää liiketoimintaa tekniikkaa, ohjelmistoja ja älykkäitä järjestelmiä tuottaville pk-yrityksille. Lisäksi Kuopion kehittäjäverkostoon on saatu mukaan huomattavaa globaalia liiketoimintaa tekevä yritys, mikä avaa verkoston pk-yrityksille markkinoita ja tarjoaa perustekniikkaa.

Uusi vesiteknikan kehittäminen sisältää systeemisen älykkyyden kehittämisen, järjestelmien toiminnan visualisoinnin, mittaustekniikan, automatisoinnin, itsenäisen kontrollin, ohjelmistopalvelut vesijärjestelmille, dataälykkyyden ja big datan järjestelmien palveluiden kehittämisen ja tarjoamisen vesilaitoksille.

Yksi erityinen osa kuopiolaisen vesiklusterin kehittämisessä on poikkeuksellinen vesiteknikan kokeiluympäristö osana rakenteilla olevaa uutta kaupunginosaa, missä alueen vesi- ja jätevesiverkostosta tehdään kehittämäläisellä uudelle tekniikalle, ohjelmistoille ja älykkäille järjestelmille upottamalla verkostoa rakennettaessa sinne mm. mittausta- ja säätölaitteistoa ja dataverkkoa. Ohjelmistoälyn kehittämisessä hyödynnetään mm. terveysalan datatieteen uusia älykkäiden järjestelmien menetelmiä.

Resurssitarve 5 milj. €

- yritysten innovaatio-, kehittämis-, investointi- ja viennin edistämisen rahoitusta. Oletuksena on, että rakennettavan uuden kaupunginosan vesiteknikan kehittämisympäristön rahoittaa Kuopion kaupunki ympäristöministeriön tukemana.

Jäteveden puhdistuksen uudistaminen

Toinen vesialan kehittämispolku on jäteveden puhdistuksen älykkäiden talteenottojärjestelmien, uusien puhdistustekniikoiden sekä jäteveden materiaalien ja energian hyödyntämisen kehittäminen. Tämä tulee olemaan vallankumous jätevesialalla, kun jäteveden puhdistamoista tulee energialaitoksia, jotka tuottavat samalla kierrätysmateriaaleja. Tämä on polku tulevaisuuden nollapäästöisiin tehtaisiin ja veden kierrätykseen ja auttaa samalla vesi-intensiivisen teollisuuden toimintaedellytyksiä Suomessa. Rahoitustarvetta ei ole arvioitu.

26.10.2020

b) Biojalostuksella energiaa, uusia lannoitteita, ravinteita ja torjunta-aineita

Biojalostuksen eri menetelmillä on kehitteillä kierto- ja kierrätysohjelmoita, kierrätysohjelmoita, biokaasua, torjunta-aineita ja muita kemikaaleja sekä biohiiltä. Osassa uusista tuoteideoista selvitetään tuotannollisten investointien kannattavuutta ja toteutusta, osa on tutkimuksellisissa kenttäkokeissa.

Karjanlannasta hajautettua energiaa ja jalostettuja lannoitteita

Suomessa karjanlantaa syntyy 3,5-kertainen määrä maitomäärään nähden. Lannan teoreettinen biokaasun energiapotentiaali on noin 3,4 TWh/v, josta 1,8 TWh/v voidaan arvioida käyttöön otettavaksi. Pohjois-Savossa on 810 lypsykarjatilaa, 353 naudanlihan tuotantotilaa sekä 307 viljatilaa ja 1255 kasvinviljelytilaa.

Tavoitteet ja toimenpiteet

Lannan ravinteiden, energiapotentiaalien ja sen sisältämän orgaanisen aineen hyödyntäminen on tärkeä osa kierrätyseconomian murrosta. Lannan prosessointia edistämällä voidaan vähentää maatalouden haitallisia ympäristövaikutuksia ja lisätä ruuantuotannon materiaali- ja energiatehokkuutta ja tuottaa biokaasua liikennepolttoaineeksi, sähköksi ja lämpöenergiaksi. Kaasuntuotannosta jäävä kuivajae sopii mm. lannoitteiden ja kuivikkeiden pohjaksi, mikä samalla pienentää ympäristökuormitusta nykyisiin menetelmiin verrattuna.

Valion tutkimusten mukaan hajautettu biokaasun tuotanto (1-2 MWh/laitos/vuosi) on keskitettyä kannattavampaa. Taloudellisen hyödyn saa lantaa tuottava tila. Valion kehitystavoitteena Pohjois-Savossa on viiden tuotantolaitoksen verkosto, kaasun siirto- ja jakelulogiikan rakentaminen ja biokaasun käyttö teollisuudessa ja liikenteessä, esim. maidon kuljetuksessa. Pohjois-Savossa on valmisteilla myös muita biokaasua hyödyntäviä hankkeita.

Hajautettuun biokaasuntuotantoon liittyy isoja kehitystarpeita niin itse mallin kuin teknologian osalta. Tarkoituksena on pilotoida hajautettua mallia ja ratkoa samanaikaisesti mm. lannan separointiin, jatkoeräilyyn ja jakeilyyn ja jakeiden loppukäyttöön liittyviä pullonkaloja.

Resurssitarve 10 milj.€

- Hajautetun biokaasuntuotannon pilotti (6 milj.€)
- Turpeen korvaaminen kuivikkeena separoimalla lietelantaa (1 milj.€)
- Lietelannan eräilymentelmän kehittäminen tilatasolle (3 milj.€)
 - Luke Kuopio Maaningan toimipaikassa on kaksi maatalon kokoluokan biokaasureaktoria, jotka tuottavat biokaasua sähköön ja lämmön tuotantoon. Biokaasu voitaisiin puhdistaa ja paineistaa liikennepolttoaineeksi ja käyttää sitä Valtran Jyväskylän tehtaan rakentamassa biokaasutraktorissa. Sitä ei ole vielä tyyppihyväksytty, mutta olisi tutkimusmaatilalla käytettävissä keräämään kokemuksia kaasuteknikasta. (0,8 milj.€)

Uudet biopohjaiset torjunta-aineet ja kemikaalit

Biopohjaiset torjunta-aineet ovat luontaisesti kasveissa olevia aineita tai aineryhmiä, joilla kasvit pystyvät suojaamaan kasvitauteja ja tuholaisia vastaan. UEF:n ja Luken yhteisten tutkimusten avulla on viime aikoina pystytty valmistamaan tehokkaita luontoperäisiä torjunta-aineita, jotka ovat toimineet hyvin tyyppilisiä taimitauteja vastaan sekä laboratorioissa että kenttäkokeissa. Koska ratkaisussa käytetyt nesteet ovat luontoperäisiä, eikä niiden käyttöön liity vastaavia ympäristöriskejä kuin perinteisiin kemiallisiin torjunta-aineisiin, niiden hyväksyttäminen on helppoa kuin synteettisten valmisteiden. Vaikuttavat aineosat pystytään prosessoimaan teollisilla menetelmillä kotimaassa edullisesti lopputuotteiksi.

26.10.2020

Ensimmäisessä vaiheessa on keskitytty puiden taimien suojaamiseen, mutta on ilmeistä, että saman tyyppiset valmisteet soveltuvat myös koristepensaiden ja puutarhakasvien suojaukseen ja myöhemmin myös elintarvikekasvien suojaukseen. Tällaisia edullisia, ekologisia ja biopohjaisia vaihtoehtoja tarvitaan nyt nopeasti korvaamaan synteettisiä valmisteita, jotka ovat osoittautuneet ihmiselle tai ympäristölle vaarallisiksi.

Resurssitarve 0,7 milj.€

- Seuraavassa vaiheessa on tarpeen toteuttaa laaja monivuotinen kenttäkoe alueella, jotta pystytään varmistamaan ratkaisun toimivuuden ja turvallisuuden myös vaihtelevissa kenttäoloissa. Tässä kokeessa tarvitaan UEF:n ja Luken lisäksi mukaan myös viljelijäyrittäjät, prosessoijat, jatkojalostajat sekä: taimi- ja puutarhat. Tällaisen vakuuttavan kenttäkokeen pohjalta tuotteen/tuotteiden hyväksyttäminen ja markkinointi EU:ssa ja laajemmin maailmalle voi alkaa.

Biopohjaiset kemikaalit soveltuvat käytettäväksi mm. väriaineina, hajusteina, aromeina, kosmetiikassa tai lääkeaineissa. Tällaisia hyödyllisiä biokemikaaleja on kartoitettu ja tunnistettu mm. aiemmissa UEF:n hankkeissa.

Seuraavassa vaiheessa on tarpeen viedä biopohjaisiin kemikaaleihin liittyvää kehitystyötä teollisen suuntaan eli testata kemikaalien valmistusta suuremmille määrille laboratoriossa ja tehdä myös ajoja teollisessa ympäristössä. Näin luodaan valmiuksia osaamisen hyödyntämiselle myös yritysten TKI-toiminnassa ja kaupallistamisessa yhteistyössä yritysten kanssa. Hankkeeseen tulee osallistumaan noin 10 yritystä ja kehittäjää.

Fermentoinnilla voidaan tuottaa korkean arvon tuotteita biopohjaisista sivu- ja jätevirroista. Tällaisia ovat mm. etanoli, butanoli, orgaaniset hapot, vety sekä kierrätyslannoitteet, biokaasu ja jäteveden puhdistus.

Resurssitarve 1,5 milj.€

Ravinnehiiltä selluteollisuuden ja elintarviketuotannon jätteistä

Ravinnehiiltä tuotetaan prosessoimalla selluteollisuuden O-kuitua elintarviketuotannon jätteiden kanssa bioprosessissa. Kehitettävää tuotetta voidaan käyttää kasvualustana ja ravinteena. Työssä on mukana useita jätteitä tuottavaa ja uutta tuotetta kokeilevaa yritystä yhdessä tutkimusta tekevien pk-yritysten ja tutkimuslaitosten kanssa. Menetelmä sopii hyvin vähähiilisten prosessien ja nykyisen jäteongelman ratkaisuun sekä turpeen ja fossiilisten lannoitteiden käytön vähentämiseen.

Resurssitarve 16 milj. €

- koetoiminnan loppuun saattamisen (3 milj.€)
- tuotannon käynnistämisen investointi (6 milj.€), tarvetta myös yritysrahoitukselle ja -lainalle.
- muun biojalostuksen yritysinvestoinnin julkinen rahoitus (7 milj.€)

Kansainvälistyvä liiketoiminta

a) Vientirytysten määrän lisääminen

Laaditaan maakunnallinen tiekartta vientirytysten määrän lisäämiseksi

Koronakriisin myötä vientirytysten määrä putosi valtakunnallisesti 5.000 kpl, ja kriisi kosketti voimakkaasti myös Pohjois-Savoa tavara- ja palveluviennin osalta. Suomessa pk-yritysten rooli on perinteisesti ollut pienempi viennissä kuin OECD-maissa keskimäärin. Suuryritykset ovat hallinneet vientiä, ja pk-yritysten rooli on ollut

26.10.2020

enemmänkin toimiminen joko kotimarkkinoilla tai yhteistyössä suuryritysten kanssa ja sitä kautta toimiminen vientimarkkinoilla. Pohjois-Savossa kasvuhakuisuus on ollut muuta maata hieman alhaisempaa, ja tämä on näkynyt myös vientiä harjoittavien yritysten määrässä. Alue tarvitsee johdonmukaisen ja selkeän toimintatavan viennin kasvattamiseksi.

Maakunnallisella tiekartalla palautetaan alueellinen vienti kasvu-uralle. Tavoitteena on tunnistaa ja kasvattaa uusien vientiyritysten määrää sekä lisätä ja uudistaa nykyisten vientiyritysten vientiä. Suomen vienti kasvaa tunnustusti erityisesti digitaalisuudesta ja palveluviennistä. Tavoitteena on tiekartan avulla luoda uusia mahdollisuuksia sille, että kansainvälistymisvalmiuksiltaan heikommat pk-yritykset sekä uudet yritykset pääsisivät paremmin kansainväliselle kasvu-uralle.

Vaikuttavuus

Kokoamalla maakunnallinen osaaminen yhteen, saadaan maakuntaan rakennettua yhteinen ja uskottava tiekartta vientiyritysten määrän lisäämiseksi. Koronarahoitusta hakeneissa yrityksissä on paljon uusia yritysasiakkaita, joiden kansainvälistymispyrkimyksiä ja uusien markkinoiden tavoitteita voidaan tukea. Alueen osaamisperusta on vahva, innovaatioiden ja uusien tuotteiden kaupallistamista tulee tukea. Myös sukupolvenvaihdokset ja niiden turvaaminen luovat uusia mahdollisuuksia. Samalla hyödynnetään mahdollisimman hyvin kansainvälisten osaajien osaaminen vientimarkkinapyrkimyksissä. Laatomalla tiekartta vientiyritysten määrän kasvattamiseksi, voidaan suunnata rahoitusta ja toimenpiteitä, jotka lyhyellä ja pidemmällä aikavälillä kasvattavat alueen yritysten viennin määrää.

Toimijaverkosto

- Keskeiset elinkeinoelämän toimijat (mm. Kuopion alueen kauppakamari, Savon Yrittäjät) ja alueen vientiyritykset sekä järjestöt
- Keskeiset julkiset toimijat ja oppilaitokset

Resurssitarve 0,1 milj.€

Yritysten kasvuedellytysten tunnistaminen ja edistäminen, yritysälähtöisen rahoituksen lisääminen

Voimakkaimmin kasvuhakuisten yritysten joukossa myös kansainvälistyminen on kaikkein yleisintä; näistä yrityksistä lähes puolet harjoittaa vientiä tai on muuten kansainvälistynyt. Kasvuhakuisten yritysten joukossa vastaava määrä on 26%. Vastaavasti niiden pk-yritysten joukossa, joilla ei kasvutavoitteita ole, kansainvälistyneitä yrityksiä on vain joka kymmenes.

Kansainvälisen liiketoiminnan edistäminen on koronatilanteessa erityisen tärkeää. Erilaiset kriisit luovat myös uusia mahdollisuuksia, esim. finanssikriisi laittoi alihankintaketjuja uusiksi ja tämä luo uusia mahdollisuuksia yrityksille. OECD:n mukaan pk-yritysten tavoitteena tulisi entistä hanakammin olla uusien korkean arvonlisän tuotteiden ja palveluiden tuotanto, joissa Suomella on kilpailuetua. Tämä vahvistaisi pk-yritysten ja start up –yritysten tuottavuuskasvua. Uusien ja nykyisten pk-yritysten innovaatiotoimintaa ja markkinoille tuloa tulisi siis edelleen kannustaa. Pk-yritykset tulisi saada mukaan innovaatioekosysteemeihin, jolloin niiden olisi helpompi integroitua globaaleihin arvoketjuihin. Tämä onnistuu silloin, kun pk-yritysten kasvun perustekijät ovat kunnossa.

Vaikuttavuus

Aktivointitoimenpiteillä saadaan suunnattua rahoitusta yritysälähtöisesti ja nykyistä vaikuttavammin. Tavoitteena on lisätä yritysten vientiä ja vientipotentiaalia sekä liiketoiminta- ja kansainvälistymisvalmiuksia Seurantamittarina ovat alueelliset ja yritysälähtöiset vientitilastot.

26.10.2020

Tavoitteena on edistää alueen elinkeinoelämän älykästä erikoistumista erityisesti tärkeän vientisektorin yritysten osalta. Tavoitteena on edistää Pohjois-Savon valmistavan teollisuuden osalta digitaalisuuden astetta (IoT, robotisaatio ja tekoäly).

Toiminnan sisältö:

- Aktivointitoimenpiteet yritysten kasvuedellytysten tunnistamiseksi ja edistämiseksi
 - Koronatukea hakeneiden yritysten kontaktointi yritysten kasvun edellytysten edistämiseksi
 - Alueellisen asiantuntijaverkoston hyödyntäminen uusien liiketoimintamallien tunnistamiseksi ja edistämiseksi
- Yritysrahoituksen maksimaalinen hyödyntäminen yritysten kehittämistoimenpiteissä - yrityslähtöisten investointien edistäminen kasvuun ja kansainvälistymiseen
- Alueellisen yrityslähtöisen kansainvälistymisosaamisen lisääminen
- Innovaatioiden kaupallistaminen ja rahoituksen turvaaminen, ml. pääomasijoitusrahoitus
- pk-yritysten aktivoiminen t&k&i-kehittämiseen sekä pk-yritysten kannustaminen kehittämään uusia tuotteita, palveluita ja ratkaisuja. Samalla tuetaan kasvua ja tuottavuutta edistäviä innovaatioita
- Kansainvälisten osaajien osaamisen hyödyntäminen pk-yrityksissä

Resurssitarve 27 milj. €

- 2 milj. €: Uudistetaan yrityspalveluita tukemaan paremmin ja joustavammin yrityksiä, Kansainvälistymisosaamisen lisääminen yrityksissä, edistetään pk-yritysten uudistumiskykyä
- 25 milj. €: yritysten kehittämisavustukset /vuosi (pl. suorat investoinnit ja pääomasijoitukset)

b) Matkailun ponnahduslauta - kestävän matkailun strateginen kasvu

Matkailu on uudenlaisten kehittämishaasteiden edessä. Suomen saavutettavuus on selvästi parantunut aiemmista vuosista, mutta edelleen tarvitaan uusia avauksia, jotta koko maa olisi kohtuullisesti saavutettavissa. Myös maan sisäinen saavutettavuus on edelleen paikoitellen haastavaa. Kestävyyden kannalta matkailu on toimiala, jossa on välttämätöntä huomioida kestävyyden kaikki näkökulmat. Kestävien arvojen vaikutus matkailijoiden ostopäätöksiin kasvaa koko ajan, ja kestävän kehityksen periaatteiden noudattaminen tulee jatkossa tuomaan matkailuyrityksille selvää kilpailuetua.

Matkailun merkittävä kasvu edellyttää investointeja matkailun eri osa-alueilla. Majoituskapasiteetin lisääminen on yksi perusedellytys, mutta myös matkailutuotteiden sisältöön ja tekemiseen on erilaisen infrastruktuurin ohella panostettava. OECD nostaa vuodelle 2040 neljä matkailun megatrendiä, jotka ovat 1. matkailijamäärien kasvu ja uudet matkailijaryhmät, 2. kestävän matkailun kasvu, 3. uudet mahdollistavat teknologiat sekä 4. liikkumisessa tapahtuvat merkittävät muutokset. Ennakoitavia lyhyemmän aikavälin muutoksia tulevat olemaan ympäristötietoisuuden lisääntyminen, luonnon ja hyvinvoinnin pohjalle rakentuvien palvelukokonaisuuksien lisääntyminen, uudet nousevat matkailijakohderyhmät, pienempien matkailukohteiden nouseminen, esteettömän matkailun korostuminen, paikallisen ruuan nostaminen sekä markkinointiviestinnän keinojen muutokset. (Matkailun toimialaraportti 2019, TEM)

Matkailu on ollut yksi eniten koronasta kärsineistä toimialoista, lähes kaikki tapahtumatuotanto on jouduttu ajamaan alas ja ulkomainen matkailijavirta on tyrehtynyt. Matkailun osalta tulee edelleen tukea yrityksiä, jotka ovat menettäneet suuren osan liikevaihdostaan tilanteen vuoksi, mutta tarvitaan myös toimenpiteitä uusien liiketoimintamallien ja –mahdollisuuksien rakentamiseksi. Kotimaanmatkailun kysyntä osoittaa, että Pohjois-Savolla on mahdollisuuksia menestyä osana Järvi-Suomen matkailukokonaisuutta. Tahko, Puijo, Kuopio, Rautavaaran

26.10.2020

Tiilikjärven kansallispuisto, Etelä-Konneveden kansallispuisto ovat matkailukohteina kasvun polulla. Digitaalinen osaaminen ja yhteistyökyky alueella ratkaisevat menestymisen mahdollisuudet.

Vaikuttavuus

Kehittämisen lähtökohdaksi tulee ottaa yrityslähtöinen kestävä matkailun kasvun mahdollistaminen. Pohjois-Savon matkailutoimialan kehittäminen vaatii lisää ja laajempaa alueellista ja kansallista yhteistyötä. Maakunnassa käynnistetään matkailun strategisten kehittämistavoitteiden määrittely, yhteisten kehittämisresurssien kokoaminen ja kehittämistyön selkeä vastuuttaminen. Tuloksena on matkailun pitkän ajan strateginen kehittäminen yhteistyössä Järvi-Suomen toimijoiden kanssa. Koronatilanteesta huolimatta maakunnassa on paljon toteuttamiskelpoisia matkailuhankkeita eri puolilla maakuntaa. Työllisyysvaikutukset jakautuvat siten laajalle alueelle. Suuri osa investoinneista tapahtuisi yksityisten yritysten kautta noin kahden vuoden kuluessa.

Toiminnan sisältö:

- Pohjois-Savo profiloituu lyhyellä tähtäimellä turvallisesti kotimaan matkakohteeksi ja parantaa erityisesti kansallispuistomatkailun edellytyksiä Rautavaaralla ja Rautalammilla. Yhteistyötä tehdään yli maakuntarajojen kansallispuistomatkailun kehittämisessä.
- Kehitetään kestävä kehityksen mukaisia matkailutuotteita ja sisältöjä.
- Edistetään Matkailun liiketoiminta Plus 2020-2022 - Matkailuyritysten liiketoiminta- ja tuotteistusosaaamista alueellisella matkailustrategialla
- Palkataan matkailun kehittäjä joko Pohjois-Savoon tai Lakeland-alueelle
- Edistetään uusien liiketoimintamallien hyödyntämistä (ml. Lakeland, digitaalinen matkailu, uudet matkailupalvelut, gastronomia, elintarvikkeet ja palvelusisällöt)
- Investoinnit matkailupalvelujen kasvua tukevaan saavutettavuuteen
- Investoinnit kilpailukykyä tukevaan toimintaympäristön kehittämiseen

Toimijat:

Yritykset, kunnat, ELY-keskus, Pohjois-Savon liitto, matkailun kehittämisorganisaatiot

Resurssitarve 4,5 miljoonaa euroa

26.10.2020

4. POHJOIS-SAVON ESITYKSET KÄRKIHANKEKOKONAISUUKSIEN RAHOITUKSEKSI

19.10.2020

	Hanke/kohde	Kokonaiskustannusarvio (milj. €)
1	Terveydenhuollon datan hyödyntäminen: terveydenhuollon digitaalisten ratkaisujen kehittämislusta	4,00
2	Rokotetuotanto osaksi kansallista huoltovarmuutta: rokoteinfrastruktuurin vahvistaminen kotimaisen rokotetuotannon varmistamiseksi	5,25
3	Älykkään vesijärjestelmän toimenpiteet: yritysten innovaatio-, kehittämis-, investointi- ja viennin edistämisen rahoitus	5,00
	Karjanlannasta hajautettua energiaa ja jalostettuja lannoitteita:	
4	* Hajautetun biokaasutuotannon pilotti	6,00
5	* Turpeen korvaaminen kuivikkeena separoimalla lietelantaa	1,00
6	* Lietelannan fraktiointimentelmän kehittäminen tilatasolle	3,00
	Uudet biopohjaiset torjunta-aineet ja kemikaalit:	
7	* biopohjaisten kemikaalien laaja monivuotinen kenttäkoe	0,70
8	* biopohjaisten kemikaalien teollinen kehitystyö	1,50
	Ravinnehiiltä selluteollisuuden ja elintarviketuotannon jätteistä	
9	* koetoiminnan loppuun saattaminen	3,00
10	* tuotannon käynnistämisen investointi, tarvetta myös yritysrahoitukselle ja -lainalle.	6,00
11	* muun biojalostuksen yritysinvestoinnin julkinen rahoitus	7,00
	Vientiyritysten määrän lisääminen	
12	* Laaditaan maakunnallinen tiekartta vientiyritysten määrän lisäämiseksi	0,10
13	* Yritysten kasvuedellytysten tunnistaminen ja edistäminen, yrityslähtöisen rahoituksen lisääminen	27,00
14	Matkailun ponnahduslauta - kestävän matkailun strateginen kasvu	4,50
	yhteensä	74,05

Maakunnassa tarvitaan joustava rahoitusväline esille nouseviin tarpeisiin, erityisesti koronaviruksen aiheuttamien ennakoimattomien tilanteisiin. Vuoden 2021 Alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukeminen -määräraha kohdennetaan pääosin kuntien kehittämistarpeisiin.

	Alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukeminen -määräraha	0,758
--	--	--------------

Muut rahoitusesitykset on kirjattu luvun 7 edunajamisasioihin.

26.10.2020

5. POHJOIS-SAVON KASVUN JA ELVYYTYKSEN MUUT PAINOPISTEET VUOSINA 2020-2022

Maakunnan elpymisen, uuden kasvun, uusien liiketoimintamahdollisuuksien hyödyntämiseksi sekä työllisyyden, hyvinvoinnin ja maakunnan kilpailukykyyn vahvasti vaikuttavan saavutettavuuden kehittämiseksi ja parantamiseksi on tunnistettu konkreettisia painopisteitä ja toimia. Tarvittavat toimenpiteet on esitetty Pohjois-Savon maakuntaohjelman mukaisella jaolla. Toimenpidelistauksessa ovat ainoastaan ne kasvua ja uudistumista tukevat toimet, jotka auttavat koronaepidemian vaikutuksista selviämisessä ja uuden kasvun löytämisessä. Muut maakunnan yleiseen kehittämiseen liittyvät toimet on esitetty Pohjois-Savon maakuntaohjelmassa 2017-20.

Talouden uudistuminen (TL 1)

Tarvitaan toimenpiteitä yritysten uusiutumisen tukemiseksi, uuden teknologian käyttöönottamiseksi, digitalisaation edistämiseksi sekä uusien markkinoiden ja markkinakanavien löytämiseksi. Lisäksi kriisin tuomat uudet liiketoimintamahdollisuudet tulee hyödyntää.

- ➔ tarvitaan kansallisesti rahoitettuja alueellisia ohjelmia pieniä yrityksiä varten: ”digitalisaatiolla rajojen yli”
- ➔ uuden liiketoiminnan tukeminen edellyttää kansallisia uusia rahoitusinstrumentteja
- ➔ talouden uudistumisessa hyvillä liikenneyhteyksillä on keskeinen merkitys

Kone- ja energiateknologia

- Saatetaan toimitusketjun kestävyys kuntoon sekä tuetaan paikallista investointihalukkuutta ja -kykyä (edellyttää, mm. Finnveran rahoituskriteerien uudistusta riskihankkeille)
- Tuetaan tuotannon palautusta alueelle, erityisesti korkeamman jalostusasteen alihankintaverkostojen kehittämistä maakunnassa sekä spin-off-yritysten perustamista
- Vahvistetaan maakunnan innovaatio- ja kehitysympäristöjä tukemaan tuotannon ja tuotekehityksen joustavuutta ja arvoketjujen kehittämistä
- Tuetaan elinkeinoelämän kustannuskilpailukykyyn palautusta investoimalla tuottavuutta nostavaan teknologiaan ja digitalisaatioon

Puunjalostus

- Kehitetään jätevesien puhdistusta sekä energia-, materiaali- ja kustannustehokkuutta tukemaan biojalostuksen ja mekaanisen puunjalostuksen investointeja
- Edistetään mekaanisen puunjalostuksen investointeja, mm. puurakentamiseen liittyvää koulutusta sekä tuotekehitystyötä vahvistamalla
- Tuetaan korkeamman jalostusasteen kehittämis- ja investointihankkeita hyödyntämällä maakunnan TKI-ympäristöjä tuotekehityksessä ja testauksessa

Elintarvikkeet

- Varmistetaan kausityövoiman saatavuus
- Edistetään paikallisesti tuotettujen raaka-aineiden jalostusta ja markkinointia sekä parannetaan niiden tunnettuutta
- Vahvistetaan elintarviketeknologiaosaamista ja hyödynnetään alueen ravitsemusosaamista tuotekehityksessä ja tuotteissa
- Tuetaan uusiutuvan energian käyttöä ja ravinnekierron hyödyntämistä maatalouden kilpailukykyyn ja tuotannon kestävyden vahvistamiseksi

26.10.2020

- Vahvistetaan Suonenjoen Marjaosaamiskeskuksen, Luken ja UEF:n resursseja ja yhteistyötä marjanviljelyn ja –jalostuksen kehittämisessä

Hyvinvointiteknologia

- Käynnistetään yrityshautomotoiminta tukemaan hyvinvointiteknologia-alan yritysten syntyä
- Tuetaan kansainvälisen yhteistyön vahvistamista tki- ja invest in –toiminnoissa
- Hyödynnetään terveysdataa ja sen osaamista hyvinvointiteknologia-alan kehittämisessä
- Vahvistetaan alan kehitysympäristöjä tukemaan yritysten tuotekehitystä ja testausta

Matkailu

- Kehitetään toimintaympäristöä muuttuneessa tilanteessa (luonto-, reitistö-, majoitus-, palvelu- ja saavutettavuusinfran parantaminen)
- Tuotetaan uusia asiakaslähtöisiä matkailusisältöjä ja -tuotteita koko markkina-alueen tarpeisiin
- Mahdollistetaan turvallinen matkailuympäristö ja ollaan suunnannäyttäjiä turvallisessa ja kestävässä matkailussa (terveys-, vesi- ja majoitusturvallisuus sekä ekologisuus ja kierrättäminen)
- Parannetaan yritysten kannattavuutta kehittämällä myynti-, markkinointi- ja liiketoimintaosaamista
- Kehitetään matkailun yhteistyöverkostoja Lakeland-alueella yhteistyössä Visit Finlandin kanssa
- Johon liittyen luodaan matkailun kehittämis- ja (johtamis-)rakenteiden muutos
- Mahdollistetaan digitalisaatiokehitysloikka, jolla vaikutetaan matkailun kestävytyteen, mm. virtuaaliratkaisujen kehitys

Laajasti sovellettava teknologia ja osaaminen

- Vahvistetaan Pohjois-Savon Business Centerin, Digikeskuksen ja Kuopio Water Clusterin toimintaa elinkeinoelämän uudistumista ja kilpailukykyä tukevassa työssä
- Tuetaan etätöihin liittyviä kokeiluja, mm. yritysten uudenlaisten toimintamallien kehittämiseksi ja osaan työvoiman saatavuuden varmistamiseksi
- Hyödynnetään verkkokaupan mahdollisuuksia uusien tuote- ja palveluinnovaatioiden kehittämisessä sekä markkina-alueiden löytämisessä
- Kehitetään Varkauden ja Joroisten Saimaa Data Park -alueen infrastruktuuria datakeskus-toiminnoille sopivaksi

Työvoiman riittävyys ja osaaminen (TL 2)

Koronaepidemian seurauksena lomautettujen ja työttömien määrä nousi. Tarvitaan toimenpiteitä, joilla tuetaan työttömien ja työttömyysuhan alaisten henkilöiden osaamista ja työssä jaksamista. Uusien teknologioiden ja toimintamallien käyttöönotto edellyttää panostusta uudenaikaiseen ja uusimuotoiseen koulutukseen.

➔ tarvitaan digitaalisia oppimisympäristöjä eri koulutusasteille

Työmarkkinoiden toimintaa tukeva koulutus

- Tuetaan toimenpiteitä ammatillisen koulutuksen saavutettavuuden parantamiseksi: joustavuutta koulutuksen järjestämiseen, muualla olevan osaamisen hyödyntäminen, yritykset mukaan
- Vahvistetaan uusia ammatillisen koulutuksen malleja, oppisopimuskoulutusta sekä tuetaan työssäoppimista
- Vahvistetaan korkeakoulutuksen digitaalisuutta tukevia koulutusmalleja
- Tuetaan nuorten työpolkuja taantuman yli sekä yritys- ja yhteisöllähtöistä työvalmennusta
- Tuetaan DI-tasoisien muuntokoulutuksen juurruttamista alueelle

26.10.2020

Työurien pidentäminen

- Tuetaan työssäjaksamista kehittämällä työterveyttä, työhyvinvointia ja -turvallisuutta
- Lisätään työntekijöiden uudelleen koulutusta, kehitetään uusia työelämäkäytäntöjä sekä tuetaan työelämän uudistamista ja osaamisen vahvistamista jatkuvan oppimisen koulutuksella
- Tiivistetään oppilaitosten ja yritysten yhteistyötä koulutuksen alkuvaiheessa rakentamaan polkuja työelämään

Kuopion alueen kasvu ja Pohjois-Savon pito- ja vetovoima

- Kehitetään uudenlaisia palveluita ja markkinointitoimenpiteitä kansainvälisten opiskelijoiden ja työntekijöiden saamiseksi ja juurruttamiseksi maakuntaan
- Parannetaan koulutuspalveluiden saatavuutta koko maakunnassa kuntien ja koulutuksen järjestäjien yhteistyönä sekä digitaalisia palveluja ja etäkoulutuksen malleja kehittämällä
- Kehitetään ammattikorkeakoulun ja yliopiston joustavia koulutusmalleja

Maakuntaan muuton edistäminen

- Kehitetään maakuntaan muuttavien vastaanottopalveluja
- Edistetään etätöitä ja monipaikkaisuutta mm. työskentelyn yhteispalveluita kehittämällä

Hyvinvointipalvelut ja hyvinvointi (TL 3)

Mielenterveysairastavuus ja päihteiden käyttö ovat Pohjois-Savossa valtakunnallisesti korkealla tasolla, ja ne ovat keskeiset syyt työkyvyttömyyteen. Lisäksi lasten ja nuorten psyykinen vointi kehittyy koko ajan huonompaan suuntaan. Koronaepidemiasta johtuvat lomautukset, irtisanomiset sekä etäopiskelu ja harrastustoiminnan väheneminen ovat voineet kääntää tilannetta entistä huonompaan suuntaan.

- ➔ käynnistetään Hyvällä mielellä Pohjois-Savo -ohjelma, joka tähtää maakunnan asukkaiden mielenterveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen ja sitä kautta työikäisen väestön työurien pidentämiseen, työvoiman suorituskyvyn ja työllisyyden paranemiseen sekä alueen elinvoiman, vetovoiman ja aluetalouden kehittämiseen.
- ➔ tarvitaan vaikuttavia täsmätoimenpiteitä aikuisväestölle, nuorille ja lapsille.

Elämäntavat ja kansansairauksien ennaltaehkäisy

- Rakennetaan kannustavia ja palkitsevia elämäntapamalleja sekä vertaisoppimista
- Käynnistetään maakunnallinen monialainen verkostoyhteistyöhön perustuva kehittämistyö aikuisväestön mielenterveystyöhön ja elämäntapoihin liittyen tavoitteena hyvinvoivat aikuiset
- Käynnistetään pitkän tähtäimen ohjelma sairastavuuden pienentämiseksi.
- Rakennetaan uusia etäyhteyksiä, -ohjausta ja -neuvontaa tukevia malleja lasten ja nuorten tukemiseksi ja auttamiseksi epidemiatilanteissa.

Maakunnan, kuntien, yritysten ja järjestöjen kumppanuus

- Kehitetään julkisia hankintoja niin, että kriisitilanteissa voidaan hyödyntää tehokkaasti myös yksityisen sektorin palveluja, mm. etäpalveluiden osalta
- Testataan uusia tapoja järjestää palveluja, uudet etä- ja kumppanuusmallit, osallisuuden lisääminen

26.10.2020

Sosiaali- ja terveyspalvelujen tehokas ja integroitu tuotanto

- Rakennetaan julkisen sektorin yhteistyötä yritysten ja kolmannen sektorin kanssa tavoitteena toimiva ja alueellisesti saavutettavissa olevat palvelut
- Ehkäistään lapsiperheköyhyyttä ja tuetaan toimenpiteitä syrjäytymispolkujen katkaisemiseksi

Saavutettavuus ja kestävä aluerakenne (TL 4)

Digitaalisuuden vahvistaminen ja toimivat liikenneyhteydet ovat ratkaisevia kilpailukytekijöitä elinkeinoelämän, työvoiman liikkuvuuden ja alueen vetovoiman kannalta. Tarvitaan julkisia ja vähähiilisyttä edistäviä investointeja vauhdittamaan ja tukemaan elinkeinoelämän kilpailukykyä ja kehittymistä. Samoin investoinnit tukevat Pohjois-Savon työssäkäyntialueen saavutettavuutta ja työvoiman liikkuvuutta. Palvelujen tasapuolinen saavutettavuus edellyttää uudenlaisten toimintamallien käyttöönottoa.

→ julkisilla infra-investoinneilla on suuri merkitys talouden elvytystoimissa

Vetovoimainen ja kestävä aluerakenne

- Parannetaan maakunnan vetovoimaa kehittämällä lähipalveluiden saatavuutta, erityisesti digitaalisilla ratkaisuilla

Elinkeinoelämän kilpailukykyä tukevat liikenneyhteydet

- Tuetaan elinkeinoelämän kilpailukykyä ja sijoittumista edistäviä investointeja:
 - Nopeutetaan keskeisiä liikennehankkeita tukemalla suunnitteluhankkeita: VT 5 (Nerkoon kohta), VT 9 (Suonenjoen eritasoliittymä)
 - Tuetaan elinkeinoelämän kilpailukykyä logistiikkakustannuksia ja päästöjä alentavilla pienimuotoisilla liikennehankkeilla (liikenteen solmukohdat ja muut liikennejärjestelyt)
- Vahvistetaan elinkeinoelämän kilpailukykyä varmistamalla lentoliikenteen jatkuvuus Kuopiosta (matkustajaliikenne sekä lentorahti) sekä kehitetään Varkauden lentopaikkaa
- Tuetaan toimivien tietoliikenneyhteyksien saamista maakuntaan

Liikennejärjestelmän toimivuus

- Edistetään kestävästä liikkumisesta mm. edistämällä kuntien kävely- ja pyöräilyhankkeita
- Kehitetään joukkoliikennettä siten, että turvallinen joukkoliikenne on mahdollista maakunnassa epidemia-aikanakin
- Varmistetaan eri liikennemuotojen välisten kuljetusketjujen toimivuus
- Tuetaan uusia digitaalisia liikennepalveluita erityisesti maaseutumaisille alueille

26.10.2020

6. KANSALLISEN KAUPUNKISTRATEGIAN JA SEUTUKAUPUNKIOHJELMAN TOTEUTUS POHJOIS-SAVOSSA

Kuopion seudun MAL-sopimus (maankäyttö, asuminen, liikenne)

Kuopion seudun (Kuopio, Siilinjärvi, Suonenjoki, Leppävirta, Lapinlahti ja Tuusniemi) MAL-sopimus on 12-vuotinen sopimus, jossa määritellään seudun tavoitetilä, kehityspolku ja toimenpiteet vaalikauden aikana, tässä tapauksessa seuraavalle 3-vuodelle. MAL-sopimusmenettelyn tarkoituksena on vahvistaa kaupunki-seudun kuntien välistä yhteistyötä ja toisaalta syventää kaupunkiseudun ja valtion kumppanuutta. MAL-sopimuksissa sovitaan yhteen kaupunkiseutujen tärkeimpiä maankäyttöön, asumiseen ja liikenteen järjestämiseen liittyviä kysymyksiä. Keskeinen tavoite on ilmastonmuutoksen hillitseminen. Seudun ulkoista saavutettavuutta edistävät suuret toimenpiteet eivät kuulu sopimukseen. Sopimusosapuolina ovat Ympäristöministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, valtiovarainministeriö, Väylävirasto, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA.

Kuopion kaupunkiseutu edellyttää, että uusia MAL-sopimuksia kohdellaan samanarvoisina ja niille annetaan sama merkittävä rooli alueiden kehittämisen välineinä kuin aiemmin tehdyille sopimuksille. Uusiin MAL -sopimuseutuihin tulee valtion panostaa samassa suhteessa ja samoilla periaatteilla kuin jo sopimuksen piirissä olevilla kaupunkiseuduilla. Sopimuksissa tulee olla sitovasti määriteltynä infratuki, joukkoliikenteen tuki, pienet kustannustehokkaat liikennehankkeet, kävelyn ja pyöräilyn hankkeet sekä asunto-tuotannon käynnistämisavustukset, kuten tänä vuonna solmituissa sopimuksissa on jo tehty. Ensimmäisellä MAL-sopimuskaudella 2021-23 tämä tarkoittaa Kuopion seudun osalta noin 15-16 milj.€ ja lisäksi erillistä varausta vuokra-asuntorakentamisen käynnistämisavustuksiin. Lisäksi kaupunkiseudun sisäisen ja ulkoisen saavutettavuuden osalta keskeisiä hankkeita pitäisi myös tukea MAL-sopimusten kautta.

Kuopion kaupungin ekosysteemisopimus

Kuopion ekosysteemisopimuksella tuetaan osaamis- ja innovaatiovetoista kasvua vuosiksi 2020-2027, ja ensimmäisessä vaiheessa vuosille 2020-2023. Suomen hallitus linjasi 20.5.2020 valtion ja pääkaupunkiseudun sekä muiden yliopistokaupunkien ja yliopistokeskustaupunkien kanssa solmittavista ekosysteemisopimuksista. Ekosysteemisopimusten kantavana ideana ovat innovatiiviset ja edelläkävijyyttä tavoittelevat kaupungit, jotka omien vahvuuksien pohjalta hyödyntävät digitalisaation, uusien teknologioiden ja hiili-neutraaliuden tuomia mahdollisuuksia ja siten vauhdittavat elinkeinoelämän uudistumista ja kestäväää kaupunkia.

Keskeisenä tavoitteena on aikaansaada yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyönä isoja, vaikuttavia hankekokonaisuuksia, jossa kaupungit kumppaniensa kanssa toteuttavat samanaikaisesti useita erilaisia innovaatiotoimintaa edistäviä toimenpiteitä esimerkiksi kaupunkikehityshankkeiden tai digitaalisten kehitysalustojen yhteydessä.

Sopimusten sisällöt perustuvat kaupungin yhteistyössä korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja elinkeinoelämän kanssa valittuihin kaupungin kehittymisen kannalta keskeisiin painopistealueisiin innovaatiovetoisen kasvun ja uudistumisen aikaansaamiseksi. Painopistealueet sovitaan yhteen maakunnan älykkään erikoistumisen strategian kanssa.

26.10.2020

Kuopion kaupunki tavoittelee sopimuksen teemapainopisteiksi terveys- ja hyvinvointiteknologiaa sekä ve-siosaamista. Molemmissa painopistealoissa Kuopion kaupungilla on valmius toimia teeman kansallisena koordinoijana ja vetäjänä. **Ekosysteemisopimusten toteuttamiseen valtion on varattava riittävät resurssit. Sopimusten toteuttamisessa tulee tarkastella myös muita kytkeytyviä rahoituslähteitä riittävän vaikuttavien kokonaisuuksien saamiseksi. Ekosysteemisopimusten ohjaus tulee tapahtua aluetasolla sekä mahdollisessa kansallisessa ohjauksessa varmistaen alueiden riittävä edustus.**

Ekosysteemisopimukset täydentävät myös valtion ja suurimpien kaupunkiseutujen MAL-sopimuksia maan-käytön, asumisen ja liikenteen kehittämiseksi. Ekosysteemisopimukset ovat EU:n rakennerahasto-ohjelman 2021–2027 valtakunnallista toimintaa.

Seutukaupunkiohjelman toimet

Syksyn 2018 budjettiriihessä kohdennettiin 3 milj. euroa AIKO-rahoitusta (alueellisten innovaatioiden ja ko-keilujen käynnistäminen) seutukaupunkien osaavan työvoiman saatavuutta tukeviin hankkeisiin. Työ- ja elinkeinoministeriö ja seutukaupunkiverkosto sopivat teemoista, joihin haettiin kevättalvella 2019 avoi-mella haulla verkostohankkeita. Rahoitetut teemat liittyivät mm. joustavien koulutusmallien kehittämi-seen, kansainvälisyyden hyödyntämiseen ulkomaisen työvoiman saatavuudessa sekä yritysverkostojen ke-hittämiseen.

Pohjois-Savossa on kaksi seutukaupunkia, Iisalmi ja Varkaus, jotka molemmat ovat mukana näissä kolmessa osaavan työvoiman saatavuutta edistävässä Seutu-AIKO verkostohankkeessa. Näistä joustavien koulutus-mallien kehittämiseen sekä kansainvälisen työvoiman saatavuuden edistämiseen liittyvät hankkeet on nähty erityisen hyödyllisiksi.

Iisalmen ja Varkauden kaupungit näkevät seutukaupunkirahoituksen erittäin tärkeänä myös jatkossa. Kokemukset verkostoyhteistyöstä sekä maakunnan sisällä että muualle Suomeen ovat olleet hyvät. Te-maattisesti rahoituksen toivotaan kohdistuvan monipuolisemmin seutukaupunkien väliseen yhteistyöhön elinkeinoelämän kehittämisessä ja kansainvälistymisessä. Seutukaupunkien merkitys aluetalouden kan-nalta on suuri huomioiden erityisesti niiden vientitulot, joilla on merkitystä myös kansallisesti.

26.10.2020

7. EDUNAJAMISASIAT KOOTUSTI

Pohjois-Savo tekee edunajamistyötä kansallisena, itäsuomaisena sekä itä- ja pohjoissuomalaisena yhteistyönä. Alla on esitelty PohjoisSavon kannalta keskeisimmät ylimaakunnalliset sekä oman maakunnan edunajamisasiat.

Itä- ja Pohjois-Suomi

- Monipaikkaisuuden tunnistaminen lainsäädännössä ja toimenpiteitä sen tukemiseksi
- Valtion toimintojen ja julkisten palveluiden alueellinen saatavuus ja vahvistaminen
- Alueellisen lentoliikenteen kehittäminen
- Kattava laajakaistaverkko koko Suomeen
- Koillisväylän datakaapeli eli Arctic Connect
- Alueellisesta kuljetustuesta pysyvä tukimuoto
- Klusterit kilpailukyvyyn ja myönteisen rakennemuutoksen edistäjinä
- EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmakausi 2021–2027

Itä-Suomi

Itä-Suomen edunajamisasioiden osalta neuvottelut ovat kesken. (tilanne 20.10.2020)

Pohjois-Savo

- Kansallisen Neurokeskuksen toiminnan turvaaminen
- Pelastusopiston koulutuksen vahvistaminen Kuopiossa
- Ylivieska-lisalmi-Kontiomäki-radon kehittäminen (mm. kohtauspaikat) 60 M€
- Savoan radalla Kurkimäen sähkösyöttöaseman rakentaminen liikennehäiriöiden poistamiseksi (Kuopio) 5 M€
- Sänkimäen raakapuuterminaalien ratayhteyden sähköistäminen (Kuopio, Nilsää) 5 M€
- Valtatie 5:lle Kajaaniin saakka ympärivuotinen 100 km/h
 - Valtatie 5 Mäntylahti-Lapinlahti-välillä tien geometrian parantaminen ja keskikaiteellisen ohituskaistaparin toteutus, kustannusarvio 9,5 M€ (Jatkoa vuonna 2021 toteutettaville keskikaiteellisille ohituskaistoille)
 - Valtatie 5 Nerכון kohdan rakentaminen, 20 M€
 - Siilinjärvi-Pöljä-välin toteuttamattomat pienet liitukohteet, 1,5 M€
- Valtatien 9 kehittäminen elinkeinoelämän kannalta kriittisissä kohdissa
 - Valtatie 9 Suonenjoen eritasoliittymän parantamisen suunnittelu ja toteutus 2,5 M€
 - Vartiala-Riistavesi –välin rakentaminen, 15 M€
- Osto- ja velvoiteliikenne - opiskelun, työssäkäynnin ja asioinnin kannalta keskeisten junavuorojen varmistaminen
- Euroopan laajuinen liikenneverkko TEN-T, Trans-European transport networks: Valtatie 5:n ja Savonradan sisällyttäminen ydinverkkoon (Eastern Corridor)
- Käynnistetään Viitoskäytävä -sopimuskumppanuushanke valtion ja maakuntien (Etelä- ja Pohjois-Savo, Kainuu, Pohjois-Pohjanmaa) kesken

26.10.2020

7.1 Itä- ja Pohjois-Suomen yhteiset edunajamisasiat

Itä- ja Pohjois-Suomen erityisolosuhteet ja kansainvälisessä kehityksessä mukana pysyminen edellyttävät satsauksia TKI-toimintaan sekä rakenteellisia uudistuksia niin julkisella kuin yksityisellä sektorilla. Tämä tarkoittaa sekä palveluiden, tuotantoketjujen ja työn uudelleen järjestämistä että alueen vahvuuksiin pohjautuvan TKI-toiminnan tukemista vihreän siirtymän ja digiloikan vauhdittamiseksi. Covid19-pandemia ja sen synnyttämät haasteet yhteiskunnalle ovat entisestään syventäneet uudistumisen tarvetta. Jotta Itä- ja Pohjois-Suomessa voidaan taata sekä elinkeinoelämän kestävä kasvua ja uudistumista tukeva TKI-toiminta että yritysten ja kansalaisten tarvitsemat palvelut, tarvitaan nämä mahdollistavat lento- ja tietoliikennetydet.

Kaikki maakuntien elinkeinoelämää ja kansalaisten palveluita kehittävä toiminta on aluekehittämistä, siksi kansallisissa strategioissa sekä tuki- ja elvytystoimenpiteissä tulisi huomioida aluelähtöisyys toimenpiteitä ja tuen käyttökohteita valmisteltaessa ja valittaessa.

Digitalisaatiolla ja monipaikkaisuudella vahvistetaan valtion toimintoja alueilla

- **Monipaikkaisuuden tunnistaminen lainsäädännössä ja toimenpiteitä sen tukemiseksi**

Nykyajalle on ominaista monipaikkainen, liikkuva elämäntapa. Pendelöinti ja etätöet ovat tätä päivää. Käynnissä oleva koronakriisi on lisännyt kotimaan matkailua ja vahvistanut monipaikkaisuuden merkityksellisyyttä. Tiheästi asutuilta kaupunkialueilta ihmiset haluavat vetäytyä maakuntiin, joissa he voivat oleskella turvallisessa ympäristössä, välttää ihmisjoukkoja, tehdä etätöitä ja käydä etäkoulu.

Tämä tilastoissa näkymätön väestö ei näy lainsäädännössä, jossa sidonnaisuus yhteen kotikuntaan on verotuksen, eri palvelujen, järjestelmien ja tilastojen peruslähtökohta. Liikkuva väestö vaikuttaa alueiden elinvoimaisuuteen ja tarpeisiin, mutta se ei näy palveluiden mitoituksessa tai infrastruktuurin kehittämisen perusteissa. Menestyvän maa- ja metsätalouden, korkeatasoisen osaamisen ja niihin liittyvän yritystoiminnan avulla turvataan ruoka- ja energiahuolto maan kaikilla alueilla. **Koko Suomen kannalta on elintärkeää pitää yllä palveluita ja taata hyvin toimivat tietoliikenne- ja kulkuyhteydet koko maassa.**

Monipaikkaisuus on otettava monipuolisesti huomioon lainsäädännössä. **Tarvitaan uudenlaisia verotus- ja palveluratkaisuja, joilla turvataan harvaan asuttujen alueiden kuntien elinvoima ja mahdollisuudet järjestää julkisia palveluita.** Digitalisaation tuomien mahdollisuuksien myötä e-kuntalaisuus tulee selvittää esimerkiksi Viron mallin mukaan.

Lisäksi tarvitaan myös elinkeinoelämää hyödyttäviä valtakunnallisia päätöksiä, joilla tuetaan harvaan asuttujen alueiden yritysten pärjäämistä. Näitä ovat esimerkiksi investointi- ja palkkatuet ja takausinstrumentit. Yhteisöllisyyttä tukevaa järjestötoimintaa ei pidä kahlita liialla sääntelyllä, vaan yhteiskunnan tulee kannustaa ihmisten omaehtoista toimintaa.

- **Valtion toimintojen ja julkisten palveluiden alueellinen saatavuus ja vahvistaminen**

Suomen hallitusohjelmassa todetaan, että valtion työtehtäviä organisoidaan monipaikkaisesti ja älyteknologian mahdollistamaa paikkariippumattomuutta hyödyntäen. Lisäksi voimassa olevan lainsäädännön (567/2002, 349/2008) mukaan valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamisessa on otettava huomioon

26.10.2020

olemassa olevat ja kehittyvät osaamis- ja toimintokeskittymät. Keväällä 2020 valmistuneessa alueellistamisen uudistamisen strategiassa esitetään, että valtion läsnäolo alueilla perustuu vastaisuudessa entistä vahvemmin palvelujen ja viranomaisten tehtävien järjestämisen tarpeeseen. Digitaalisuus ja paikkariippumattoman työ luo uusia mahdollisuuksia työn ja palveluiden joustaville järjestämisuudoille ja asumisen monipaikkaisuudelle.

Valtion läsnäolo korvaa terminä alueellistamisen, ja painotus siirtyy yksittäisten yksiköiden sijoittamisesta palvelutarpeisiin ja uudistuviin toimintamalleihin. Uudet linjaukset eivät saa tarkoittaa sitä, että perinteiseen alueellistamiseen liittyvät mahdollisuudet unohdetaan. **Tulevaisuudessa perustettavien valtion yksikköjen, lupatoimintojen sekä tutkimuslaitosten sijoittamisessa ja toimintojen ja tehtävien suunnittelussa on otettava huomioon olemassa olevat ja kehittyvät osaamis- ja toimintokeskittymät, palveluiden tarve sekä toimintaympäristön tuntemus.** Toimintojen maantieteellinen sijoittuminen ja hajautetut toiminnot edistävät maan tasa-arvoista alueellista kehitystä ja lisäävät työllisyyttä maan eri osissa. Alueellistamistoimenpiteitä tulee kohdistaa Itä- ja Pohjois-Suomeen niiden osaamiskeskittymien vahvistamiseksi. Myös valtion toimintojen supistusten vaikutukset on huomioitava päätöksissä.

Alueellistamistoimenpiteitä koordinoiva alueellistamisen koordinaatioryhmä pyysi 15.4.2020 kutakin maakunnan liittoa kuvaamaan lyhyesti keskeisimmät osaamis- ja toimintokeskittymänsä sekä tekemään esitykset valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamisesta tai vahvistamisesta maakuntansa alueella. Liittoja pyydettiin priorisoimaan vastauksessaan kolme keskeisintä osaamis- ja toimintokeskittymää sekä näitä tukevaa esitystä valtion yksiköistä tai toiminnoista. Maakuntien tekemät alueellistamisesitykset kytkeytyvät maakunnissa jo olemassa olevaan osaamiseen ja vahvuuksiin, joita valtion toiminnot täydentäisivät ja omalta osaltaan vahvistaisivat. **Alueellisia osaamiskeskittymiä tulee tukea vahvistamalla valtion toimintoja Itä- ja Pohjois-Suomessa maakuntien esitysten mukaisesti.** Esitykset tulee huomioida valtion alueellista läsnäoloa suunniteltaessa ja päätöksiä tehtäessä. Lainsäädännön tulee olla alueellistamista mahdollistava, ei rajoittava.

Saavutettavuus elinvoiman edellytyksenä

- **Alueellisen lentoliikenteen kehittäminen**

Alueellisen lentoliikenteen kehittämisellä vahvistetaan koko maan talouskasvua ja alueiden kansainvälistä saavutettavuutta. Suomen elinkeinoelämän näkökulmasta on erittäin tärkeää, että kaikki Suomen lentoasemat pidetään toiminnassa. Niiden kasvu ja toimintaedellytykset voidaan turvata vain lentoliikennettä kehittämällä. Nopeiden yhteyksien puute aiheuttaa myös riskejä terveydenhuollon, potilasturvallisuuden ja huoltovarmuuden kannalta. Lentoliikenteen tuoma saavutettavuus on tärkeä edellytys monipaikkaisuuden kehittämiselle.

Alueiden saavutettavuutta tulee kehittää pitkäjänteisesti strategisena kokonaisuutena ja lentoliikennettä tulee tarkastella sekä lentoasemien vaikutusalueiden, lentoyhtiöiden että lentoaseman ylläpitäjien näkökulmista. Tavoitteena on kehittää nykyistä lentoasemaverkostoa ja turvata siihen kuuluvien lentoasemien toimintaedellytykset pitkäjänteisesti. Finnair Oyj:n yksittäisillä päätöksillä ei tule vaarantaa maakuntien elinkeinoelämän vakautta ja toimintaympäristön ennustettavuutta. Liikennöinti on toteutettava markkina-lähtöisesti.

Lentoliikenteen kehittämiseen alueilla halutaan panostaa. Alueiden, lentoyhtiöiden ja lentoaseman ylläpitäjän yhteistyötä on parannettu ja etsitty yhdessä kaikkia osapuolia hyödyntäviä toimintamalleja. Tätä työtä on jatkettava systemaattisesti. **Nykyisen lentoasemaverkoston toiminnasta ja lentoliikenteen**

26.10.2020

jatkuvuudesta tulisi saada varmuus pitkällä aikajänteellä, jotta alueen elinkeinoja ja lentoyhteyksiä voidaan kehittää suunnitelmallisesti.

Kainuussa, Keski-Pohjanmaalla, Lapissa ja Pohjois-Karjalassa on hyvät kasvunäkymät mm. metsä-, teknologia- ja kemianteollisuuden sekä energiatoimialojen, kansainvälisen matkailun ja arktisen kehityksen ansiosta, joten niiden lentokentille kulkevaa lentoliikennettä ei saa päästää häviämään koronavirusepidemian vuoksi. Maakuntien liittojen ja lentoyhtiöiden välisissä neuvotteluissa on syntynyt malli, jolla liikennöinti lentokentillä voitaisiin käynnistää nopeasti, mikäli valtio antaa siihen taloudelliset takaukset.

Samoin on tuettava koko Itä- ja Pohjois-Suomen lentoliikenteen uudistumista, lentokenttien monipuolimpaa käyttöä sekä räätälöidä palvelujärjestelmää niin, että lentoliikennettä voidaan hoitaa myös pienemmällä kalustolla. Alueiden kanssa on haettava aktiivisesti uudenlaisia ratkaisuja elin-keinoelämän ja harrastetoiminnan tarpeisiin sekä tuettava uudenlaisia innovaatioita ja palveluratkaisuja. Tällaisia voivat olla mm. sähkölentokoneisiin liittyvät innovaatiot sekä etälennonjohtopalveluiden kehittäminen.

- **Kattava laajakaistaverkko koko Suomeen**

Koko Suomeen tulee rakentaa kattava valokuituverkko sekä nostaa yleispalveluvelvoitteen tiedonsiirtonepeutta 100 Mbit/s tasolle. Digitaalisen infrastruktuurin kansallisen strategian 2025 mukaan digitaalinen in-frastrukturi edistää kilpailukykyä ja hyvinvointia mahdollistamalla jo tämän päivän digitaalisten palvelujen laajan käyttöönoton lisäksi tulevaisuuden ilmiöiden hyödyntämisen niin yksityisissä kuin julkisissakin palveluissa. Strategiassa asetettu tavoitetaso on sama kuin EU:n asettama; vuoteen 2025 mennessä tulisi kaikkialla Suomessakin olla saatavilla 100 Mbit/s yhteydet, joiden nopeus on mahdollista nostaa 1 gigabit-tiin ja myös keinot tavoitteen saavuttamiseksi.

Valtion talousarviossa tulee turvata valtion tukirahoitus kaikille toteuttamiskelpoisille hankkeille nopeiden valokuituverkkojen rakentamiseksi koko Suomen kattavaksi. Kunnilla ja rakentavilla operaattoreilla tulee olla varmuus jatkaa hankkeita ja kehittää alueensa palveluja suunnittelemallaan tavalla. **Verkon rakentamisen vauhdittamista kunnilta vaadittavista kuntaosuuksista on luovuttava, ja tuen on tultava kokonaan valtiolta.** Ehdoton vaatimus kuntaosuudesta ei saa asettaa kuntalaisia eriarvoiseen asemaan eikä estää valtion tuen saamista hankkeille. Laajakaistarakentamisen rahoitus on saatava entistä paremmalle tasolle, eri rahoituslähteitä hyödyntäen.

Uudessa kansallisessa laajakaistan valtioneuvostohjelmassa tuen taso ja tukikelpoisten kustannusten määritelmien tulee olla samankaltaiset kuin maaseutuohjelman kyläverkkohankkeissa. Infran yhteisrakentamista ja kustannustehokkuutta edistetään velvoittamalla sähköverkkoyhtiöt ja teleoperaattorit jakamaan tulossa olevat hankkeensa yhteisrakentamisportaalisilla sivuilla, että eri toimijat pääsevät mukaan ja vältetään päällekkäinen maankaivuutyö.

- **Koillisväylän datakaapeli eli Arctic Connect**

Suomen menestystä rakennetaan alueiden ja kaupunkien vahvuuksien ja erityispiirteiden ympärille eri toimijoiden yhteistyöllä. Keinona menestykseen on koko Suomen monimuotoinen elinvoimapolitiikka. Yksi elinvoimaisuuden osatekijöistä on alueiden tietoliikenteellinen saavutettavuus maantieteellisen saavutettavuuden lisäksi.

26.10.2020

Suomen valtion tulee edistää Koillisväylän tietoliikennekaapelin eli Arctic Connectin toteutumista pohjoismaisen yhteistyön kautta, hyvällä valmistelulla ja suhteilla Venäjään. Aasian valtioiden ja kaupallisten toimijoiden kiinnostus on hanketta kohtaa kasvanut. Kaapelihankkeen valmisteluissa Cinia Oy on edennyt venäläisen toimijan, Megafonin, kanssa yhteisymmärryspöytäkirjavaiheeseen (MoU). Hankkeen toteutuksessa Arctic Connect tulee tarvitsemaan useamman Suomen läpi Eurooppaan varmistetun tietoliikenteen väylän, joiden nopeuden ja kapasiteetin tulee olla riittävä. Reittien tulee kulkea sekä Länsi- että Itä-Suomen kautta. Itäinen reitti (vt5) on välttämätön alueen kansainvälisesti toimivien yritysten tietoliikennetarpeiden varmistamiseksi.

Kansainvälisen kiinnostuksen kasvaessa Suomen tulee hankkeen toteutuksen jouduttamiseksi laatia mahdollisimman pian selvitys maan sisäisten runkoverkkojen reitityksistä ja niiden nopeuden ja kapasiteetin riittävydestä ennakoitavissa olevaan tietoliikenteen kasvaviin tarpeisiin. Valtion rahoituksella tehtävän selvityksen perusteella voidaan määrittää tarvittavat reititykset, ennakoida lisärakentamisen tarve ja laatia hankkeen osakkaiksi ja asiakkaita tuleville vakuuttava suunnitelma toteutuksineen koko Aasian ja Euroopan yhdistävän reitin yhden osuuden varmistamiseksi. Tämän jälkeen tulee tarvittavasta valokuidun lisärakentamisesta toteuttaa mahdollisimman paljon yhteisrakentamisena eri toimijoiden kanssa.

- **Alueellisesta kuljetustuesta pysyvä tukimuoto**

Valtioneuvoston asetusta (1030/2018) alueellisesta kuljetustuesta sovelletaan kuljetuksiin, jotka alkavat vuosien 2018 ja 2019 aikana. Alueellinen kuljetustuki on harkinnanvarainen valtionavustus. Sitä on maksettu vuosittain noin 250 pienelle ja keski-suurelle yritykselle tavoitteena alentaa syrjäisten ja harvaan asuttujen alueiden yritystoiminnalle pitkistä kuljetusmatkoista aiheutuvia lisäkustannuksia ja siten ylläpitää ja lisätä yritystoimintaa näillä alueilla. Kuljetustuen määrä oli valtion vuoden 2018 tilinpäätöksessä 5 M€ ja vuoden 2019 tilinpäätöksessä 6 M€. Vuoden 2020 talousarviossa kuljetustuen määräraha on 6 M€.

Syrjäisillä ja harvaan asutuilla alueilla sijaitseva, paikallisia raaka-aineita jalostava teollisuus on alueiden perusteellisuutta ja sillä on raaka-ainetuotantoketjujen kautta merkittävät välilliset työllisyysvaikutukset. **Epävarmuus alueellisen kuljetustuen pysyvyydestä luo selkeitä haasteita yritysten pitkäjänteiselle investointien suunnittelulle ja työvoiman kehittämiseksi.**

Alueellisen kuljetustuen määrä on Suomessa alhainen verrattuna Ruotsiin. Suomalaiset yritykset ovat joutuneet varsinkin puutavara- ja puutuote-teollisuudessa eri-arvoiseen asemaan ruotsalaisten kilpailijoiden kanssa. Kuljetus-tuen määrän asteittaisella korottamisella voitaisiin edistää syrjäisillä ja harvaan asutuilla alueilla sijaitsevan teollisuuden kehittymistä ja uusien yritysten synty-mistä. Kuljetustuen kriteereissä tulisi myös huomioida alueella toimivien yritysten kasvanut kokoluokka. Yritysten yhdistymisten myötä kuljetustukea tulisi voida myöntää harkinnan mukaan myös suuryrityksille.

Tulevaisuudessa alueellisen kuljetustuen perusteiden tulisi edistää ympäristöystävällisiä ja vähähiilisiä kuljetusratkaisuja kuten vesi- ja rautatiekuljetuksia. Kuljetustukea tulisi voida jatkossa myöntää Saimaan vesistöalueella tapahtuviin vesikuljetuksiin huomioiden tuen määrässä alueen erityisolosuhteet (pitkät luotausmatkat, kanavamaksut, kanavaliikenteen hitaus ja rajamuodollisuuksien kesto).

Alueellinen kuljetustuki tulee saada pysyväksi tukimuodoksi ja tuen määrä samalle tasolle Ruotsin kanssa.

26.10.2020

Klusterit kilpailukyvyyn ja myönteisen rakennemuutoksen edistäjinä

Suomen aluekehittämispäätöksessä 2020–2023 asetettujen TKI-tavoitteiden sekä kasvun ja muutosjous-tavuuden tukemiseksi Suomessa tulee laatia kansallisia klusteristrategioita, tukea alueellisesti tärkeiden osaamiskeskittymien muodostumista, edistää näiden kansainvälistä verkostoi-tumista, sekä mahdollistaa näiden ketterä rahoittaminen. **Kansalliset strategiat toteutetaan alueilla, joten alueet tulee ottaa mukaan tiiviiseen yhteistyöhön niitä laadittaessa ja toteutettaessa.** Alueellisiin vahvuuksiin pohjautuva klusteripoliitiikka tukee TKI-toiminnan kasvua ja alueiden elinvoimaisuutta.

Itä- ja Pohjois-Suomessa on tehty komission mahdollistamana tiivistä yhteistyötä vuodesta 2017 lähtien, ensin seitsemän maakunnan yhteisten ja toisiaan tukevien älykkään erikoistumisen kärkien tunnistamisessa, nyt niihin liittyvien klustereiden verkottamisessa ja vahvistamisessa. Toiminnan veturina on ollut seitsemän maakunnan yhteinen **Elinkeinot murroksessa (ELMO) -verkosto**, jossa on tehty yhteistyötä mm. akkuteknologian ja puhtaan veden ympärille rakentuneiden osaamiskeskittymien edistämiseksi. **Tällaisten yhteistyöverkostojen ja niiden synnyttämien kokeilujen hyödyntämistä, syventämistä ja jalkauttamista tulee edistää niin valtion aluehallinnon kuin kansallisten viranomaisten toimesta.**

Suomessa on paljon klustereita ja innovaatioekosysteemejä, jotka ovat muodostuneet alueensa keskeisten TKI-toimijoiden ja toimialansa suuryritysten ympärille. Näissä yritysten, TKI-toimijoiden ja koulutusorganisaatioiden verkostoissa kehitetään uusia innovaatioita, jalkautetaan uutta teknologiaa yrityksiin ja monipuolistetaan alueella käytettävissä olevaa osaamista. Nämä verkostot edistävät niissä mukana olevien yritysten kansainvälistymistä ja uusien hankintaketjujen luomista vahvistaen samalla alueensa elinkeinoelämän resilienssiä sekä vihreää siirtymää.

Klustereilla ja innovaatioekosysteemeillä on tärkeä rooli niin älykkään erikoistumisen toteuttamisessa kuin hiilineutraalin yhteiskunnan, kansallisen kilpailukyvyyn ja myönteisen rakennemuutoksen edistäjinä. Tämän vuoksi niiden tulee olla yksi keskeisistä kehittämisen kohteista niin maakunnallisella, ylimaakunnallisella, kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla, kaupunkikohtaisten ekosysteemisopimusten ollessa osa maakunnallisia toimenpiteitä klustereiden kehittämiseksi.

EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmakausi 2021–2027

EU-huippukokouksessa heinäkuussa 2020 linjattiin EU:n monivuotisesta rahoituskehyksestä 2021–2027 sekä EU:n COVID-19 elvytyspaketista, ml. jäsenvaltiokohtaiset alue- ja rakennepolitiikan rahoitukset. Itä- ja Pohjois-Suomen erityismäärärahojen kannalta neuvottelutulos on hyvä. Itä- ja Pohjois-Suomeen osoitettiin huippukokouksessa uusi 100 milj. € erityisrahoitus. Lisäksi pohjoisten harvaan asuttujen alueiden erityismäärärahan, ns. NSPA-tuen, taso nousee 30 eurosta 40 euroon/hlö/vuosi. **Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnat edellyttävät, että ao. tukitason nousu koskettaa täysimääräisesti Itä- ja Pohjois-Suomen harvaan asuttuja alueita molempien määrärahojen osalta.**

Varojen kansallisessa jaossa tulee huomioida Itä- ja Pohjois-Suomen erityishaasteet sekä liittymissopimuksen mukaiset periaatteet ja pohjoisten harvaan asuttujen alueiden erityisasema. Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnat edellyttävät, että maakuntakohtaisen jaon perustana pidetään EU:n komission määrittämiä, jäsenmaakohtaisia jakoperusteita. **Siirtymäaluetta koskevaa jakoa tehtäessä on otettava huomioon Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntia koskevat, EU:n määrittämät ansaintakriteerit.** Itä- ja Pohjois-Suomea koskevan rahoituksen laskennassa sovelletaan EU-lainsäädännössä olevaa ns. turvaverkkoa, jolla pyritään varmistamaan, ettei Itä- ja Pohjois-Suomen rahoitusasema heikkene laskentamekanismin muutosten takia.

26.10.2020

Turvaverkko on huomioitava myös kansallisessa ratkaisussa ja noudatettava EU-komission laskentamekanismia.

Hallitusohjelmassa linjataan, että EU:n koheesiopolitiikassa turvataan aluekehitysrahoituksen taso sekä harvaan asutun Itä- ja Pohjois-Suomen erityisasema ja tukien pysyvyys. Nämä linjaukset tulee lunastaa noudattamalla suuraluekohtaisessa rahoituksenjaossa nykyisen ohjelmakauden jakosuhteita ja varmistamalla, että Itä- ja Pohjois-Suomen rahoitus vastaa vähintään kuluvan kauden tasoa.

Rahoituksen painottumista Itä- ja Pohjois-Suomeen puoltavat alueelliset kehittyneisyserot. EU-komission 2019 antaman maaraportin mukaan alueellisia kehityseroja Suomessa ei ole saatu poistettua. Alueelliset erot ovat hieman vähentyneet, mutta alueellinen eriarvoistuminen on edelleen suurinta Itä- ja Pohjois-Suomessa. Itä- ja Pohjois-Suomen tilanne on heikoin BKT:ssa ja vähiten tyydyttävä tuottavuuden ja työttömyyden osalta. Samoin alue on heikoin alue väestönkasvussa, ja alueen väestötiheys on erittäin alhainen. Itä- ja Pohjois-Suomi on lisäksi heikoin alue saavutettavuudessa maanteitse, rautateitse ja internetin käytössä. Lisäksi Itä- ja Pohjois-Suomessa on heikoin innovaatio- ja tutkimuskyky (heikentynyt vuodesta 2011) ja alhaisin korkea-asteen koulutuksen saaneiden 30–34-vuotiaiden määrä.

Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) osalta Itä- ja Pohjois-Suomi tukee komission 26.2.2020 maaraportin liitteessä D esitettyä näkemystä JTF:n kohdentamisesta Itä- ja Pohjois-Suomeen. Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnat kuitenkin toteavat, että JTF:n alueellisen kohdentamisen lisäksi JTF:n rahoitusta tulee voida hyödyntää paitsi turpeen uusiin käyttömuotoihin niin myös mahdollisimman laajasti vähähiilisyystavoitteita tukevaan toimintaan.

EU-huippukokouksessa linjattiin lisäksi korona-elvytysrahoituksesta. Monivuotisen rahoituskehiksen, JTF:n ja rakennerahasto-ohjelmien kautta välitettävän korona-elvytysrahoituksen alueellinen kohdentaminen tulisi Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien näkemyksen mukana tehdä kokonaisuutena.

Kansainvälisen alueiden välisen yhteistyön, Itämeri-yhteistyön ja arktisen ulottuvuuden tulee näkyä vahvasti tulevassa koheesiopolitiikassa.

Sisä- ja ulkorajayhteistyö (Interreg, ENI CBC) on tärkeää Suomelle, jolla on EU-maista pisin ulkoraja Venäjän kanssa, sisärajoja muiden EU-jäsenvaltioiden kanssa sekä maaraja Norjan kanssa. Venäjän, Ruotsin ja Norjan kanssa tehtävällä raja-alueyhteistyöllä on Suomelle suuri merkitys. Yhteistyötä tehdään sekä kahdensivuisessa kehittämissuunnitelmassa että laajemmassa Barents- ja NSPA-yhteistyössä. Tämän vuoksi komission ehdotus raja-alueohjelmien leikkausten tasosta ei ole tarkoituksenmukaista Itä- ja Pohjois-Suomelle. Itämeren alueiden maiden bilateraalinen merirajayhteistyön jatkuvuus on huomioitava, ja merellisten raja-alueohjelmien tulee olla yhdenvertaisessa asemassa maarajaohjelmien kanssa.

7.2 Itä-Suomen edunajamisasiat

Itä-Suomen edunajamisasioiden osalta neuvottelut ovat kesken. (tilanne 20.10.2020)

26.10.2020

7.2 Pohjois-Savon edunajamisasiat

Tutkimus ja koulutus

Kansallisen Neurokeskuksen toiminnan vakiintumisen turvaaminen

Vastuutahot: Itä-Suomen yliopisto, Pohjois-Savon liitto

Aivosairaudet ovat suurin terveydenhuollon kustannuserä – Suomessa vuosittain 9 miljardia euroa, joka on enemmän kuin sydän- ja verisuonitautien, syövän ja diabeteksen yhteenlasketut kustannukset. Valtion budjetista on rahoitettu Kansallisen neurokeskuksen perustamista 2,7 miljoonalla eurolla vuosina 2018-2020. Verkostomaista toimintaa koordinoi Itä-Suomen yliopisto Kuopion kampuksella.

Kansallinen neurokeskus vauhdittaa neuroalan kansallista ja kansainvälistä tutkimusyhteistyötä ja näkyvyyttä, linkittää tutkimuksen paremmin käytännön potilastyöhön ja sosiaali- ja terveysalan innovaatioihin sekä auttaa alaan liittyviä kasvuyrityksiä. Tavoite on, että neurokeskus on kansainvälisesti haluttu yhteistyökumppani, joka edistää Suomen kilpailukykyä neurotieteiden osaamisen aloilla.

Vuoden 2020 aikana seitsemän yliopistoa ja viisi yliopistosairaanhoidopiiriä ovat allekirjoittaneet esisopimuksen Kansallisen neurokeskuksen perustamisesta ja aloittaneet sopimusneuvottelut, joiden tavoitteena on Kansallisen neurokeskuksen perustaminen 1.4.2001 mennessä. Tärkeänä osana sopimusneuvotteluja on Kansallisen neurokeskuksen liiketoimintasuunnitelman viimeistely, jota varten on panostettu tutkijoille ja yrityksille tarjottavien palveluiden kehittämiseen. Kansallista Neurokeskusta koordinoidaan Kuopiosta käsin työllistäen kuusi henkilöä. Suomi on jaettu kuuteen alueeseen, joille lisäksi on rekrytoitu henkilöt tehostamaan aitoa kansallista verkostoitumista.

Kansallinen neurokeskus tarvitsee vuosittaisen 500 000 euron *siltarahoituksen* valtion budjettiin vuosille 2021 ja 2022, kunnes toiminta on vakiintunut ja pysyvä rahoitus varmistunut. Rahoituksella katetaan toiminnan kansallinen koordinaatio, viestintä sekä yritysyrityksen, innovaatioiden ja datan hyödyntämisen edistäminen.

Pelastusopiston koulutuksen turvaaminen Kuopiossa

Vastuutahot: Pelastusopisto, Pohjois-Savon liitto, Kuopion kaupunki

Kuopiossa sijaitseva Pelastusopisto on sisäministeriön alainen oppilaitos, joka vastaa pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan ammatillisesta perus- ja täydennyskoulutuksesta sekä normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumisen koulutuksesta. Lisäksi Pelastusopisto vastaa kansainvälisen pelastustoiminnan asiantuntijoiden kouluttamisesta, rekrytoinnista ja lähettämisestä operaatioihin. Koulutustehtävän ohella Pelastusopisto koordinoi pelastustoimen tutkimus- ja kehittämistoimintaa.

Suurin osa Suomen pelastusalan ammattilaisista koulutetaan Pelastusopistossa Kuopiossa eli noin 120 pelastajatutkintoa, 30 alipäällystutkintoa ja noin 20 päällystökurssin (AMK) suorittanutta vuodessa. Lisäksi Helsingin kaupungin ylläpitämä pelastuskoulu on kouluttanut vuosittain 15 pelastaja- ja 6 alipäällystötutkintoa suorittavaa, lähinnä Helsingin tarpeisiin. Käytännössä myös Helsingin pelastuskoulun opiskelijat ovat suorittaneet osan opinnoistaan Kuopiossa, jossa ovat kansallisesti parhaat ja kansainvälisetkin mittapuut täyttävät harjoitusalueet erilaisiin pelastus- ja koulutustilanteisiin mm. Suomessa ainutlaatuinen lentokonepalosimulaattori ja työturvallisuuden harjoitusalue.

26.10.2020

Vuoden 2020 aikana eskaloitunut koronavirusepidemia on erityinen riski Pelastusopiston toiminnalle, joka on sisäoppilaitos. Tartuntariskin takia opiston toteuttama kansainvälinen täydennyskoulutustoiminta on pysähdyksissä, mikä heikentää opiston taloutta. Pidemmällä aikavälillä myös muun koulutustoiminnan toteuttaminen saattaa hankaloitua.

Kuopiossa sijaitsevalle valtion Pelastusopistolle tulee varata riittävät vuosittaiset resurssit valtion budjettiin pelastusalan koulutustoiminnan ja osaavan työvoiman turvaamiseksi. Pelastusopiston ydintoimintojen toteuttaminen nykyisellä toimintamallilla ja nykyisessä toimintaympäristössä edellyttää 2,4 miljoonan euron pysyvää lisäystä Pelastusopiston budjettiin. Tällä turvataan ydintoiminnot, tietojärjestelmien kulut, koulutusympäristöjen ja pelastuskaluston investoinnit sekä kansainväliseen pelastuspalveluun liittyvä rahoitustarve. Nykytason turvaamisen lisäksi Pelastusopiston toiminnan kehittäminen edellyttää lisäresursseja. Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaan pelastustoimen ja siviilivalmiuden tutkimus- ja kehittämistoimintaa vahvistetaan. Pelastusopiston TKI-toiminnan vahvistaminen edellyttäisi myös lisäresursseja ja tätä vastaavaa lisäystä määrärahoihin.

Liikennejärjestelmän kehittäminen:

Ylivieska-lisalmi-Kontiomäki-radon kehittäminen (mm. kohtaupaikat) 65 M€

lisalmi – Ylivieska radan ja YARAN ratayhteyden sähköistämiseen sekä lisalmen kolmioraiteeseen on myönnetty rahoitusta 55 M€ kesäkuun 2019 lisätalousarviossa. lisalmi – Ylivieska -radan parantaminen ratasuunnitelman mukaiseen kuntoon on kustannuksiltaan noin 120 M€. **Loput parantamistoimenpiteet tulee toteuttaa välittömästi käynnissä olevan 1.vaiheen jatkoksi, jotta parantamisen hyödyt saadaan kokonaisuudessaan käyttöön.**

Tavaraliikenteeseen kohdistetut parannukset alentavat yritysten logistiikkakustannuksia, pienentävät päästöjä ja edistävät aluekehitystä koko Suomessa. Ilman rahoituspäätöstä olevat radan välityskykyä lisäävät kohtaamispaikat ja tasoristeysten poistot sekä liikennöinnin ennakoitavuutta ja sujuvuutta parantavat toimenpiteet ovat myös välttämättömiä ja pikaisesti toteutusta vaativia toimenpiteitä, jotta hyödyt elinkeinoelämän kuljetuksille mahdollisimman suuret.

Ylivieska-lisalmi -rata palvelee erityisesti raskasta tavaraliikennettä ja radan sähköistyksen sekä liikennepaikkojen parantamisen kerrannaisvaikutukset koko Suomen tavarankuljetukseen ja operaattoreiden investointeihin ovat huomattavat. Rataosuuksien kuljetukset koostuvat Venäjän kauttakulkiikenteestä sekä Kainuun ja Savon kaivos- ja metsäteollisuuden tuote-, vienti- ja raaka-ainevirroista.

Savon radalla Kurkimäen sähkönsyöttöaseman rakentaminen liikennehäiriöiden poistamiseksi (Kuopio) 5 M€

Sähkönsyöttökapasiteetin puute Savon radalla Kuopion eteläpuolella Kurkimäessä aiheuttaa toistuvasti merkittäviä ja laaja-alaisia häiriöitä sekä henkilö- että tavarajunaliikenteelle Savon radalla. Vajavaisen sähkönsyötön vuoksi raskaat tavarajunat etelän suuntaan pysähtyvät Kurkimäen ylämäkeen eikä yksiraiteisella rataosuudella ole ohitus- tai kohtaamismahdollisuuksia. Haitta on poistettavissa rakentamalla Kurkimäkeen uusi sähkönsyöttöasema.

26.10.2020

Sänkimäen raakapuuterminaalien ratayhteyden sähköistäminen (Kuopio, Nilsjä) 5 M€

Sänkimäen terminaali kantatien 75 läheisyydessä on merkittävä Pohjois-Savon koillisosan raakapuukuljetusten kannalta. Terminaali on parannettu ja kuuluu maakunnan kehitettäviin raakapuuterminaleihin. Rata on sähköistämättä noin 10 kilometrin matkalta, kun vuoden 2021 alussa valmistuu YARAN raideyhteyden sähköistys. Radan sähköistäminen on tarpeen metsäteollisuuden logistiikkakustannusten ja kuljetusten ilmastopäästöjen pienentämiseksi.

Valtatien 5 parantaminen välillä Siilinjärvi - Iisalmi

Valtatiellä 5 on tavoitteena ympärivuotinen 100 km/h Kajaaniin saakka. Valtatie on vilkasliikenteinen ja sillä on runsaasti raskasta liikennettä elinkeinoelämän kuljetusten vuoksi. **Siilinjärven ja Iisalmen välillä on paljon sujuvuus- ja turvallisuuspuutteita mm. lukuisten yksityistieliittyneiden ja ohitusmahdollisuuksien puuttumisen vuoksi. Parantaminen vaatii suunnitteluvälmiuden lisäämistä mm. laatimalla yleissuunnitelma välille Siilinjärvi – Alapitkä.**

Välittömästi toteutettavat 1.vaiheen kohteet:

- Mäntylähti-Lapinlahti-välillä tien geometrian parantaminen ja keskikaiteellisen ohituskaistaparin toteutus, kustannusarvio 9,5 milj.€ (Jatkoa vuonna 2021 toteutettaville keskikaiteellisille ohituskaistoille)
- Lapinlahden Nerכון kohdan tiesuunnitelman laatiminen ja rakentaminen, 20 milj.€
- Siilinjärvi-Pöytä-välillä toteuttamattomat pienet liikenneturvallisuuskohteet, 1,5 milj.€

Valtatien 9 kehittäminen elinkeinoelämän kannalta kriittisissä kohdissa

Vartiala – Riistavesi välin rakentaminen, 15 milj. €

Valtatiellä 9 välillä Vartiala – Riistavesi on käynnissä tiesuunnitelman laatiminen. Tie on rakennettava uudelle linjaukselle, koska valtatie ja sillan rakentaminen nykyiselle paikalle ei ole mahdollista. Valtatie ja sillan kapeuden vuoksi ei kevyelle liikenteelle ole edes pientareita, mikä lisää kevyen liikenteen onnettomuusriskejä. Tiellä liikkuu paljon koululaisia. Riistaveden kohdalla valtatiellä on usean kilometrin matkalla 60 km/h nopeusrajoitus. Riistaveden kohdan parantaminen on välttämätöntä ja kiireellistä sillan huonokuntoisuuden vuoksi. Painorajoitus aiheuttaisi merkittävää liikennehaittaa ja pitkiä kiertoteitä erityisesti elinkeinoelämän kuljetuksille. Rakentamisen kustannusarvio on 15 milj. €.

Suonenjoen eritasoliittymän parantamisen suunnittelu ja toteutus, 2,5 milj. €

Suonenjoen eritasoliittymän parantamisesta on tehty toimenpideselvitys. Puutteelliset ramppijärjestelyt aiheuttavat merkittäviä sujuvuushaittoja ja lisäävät onnettomuusriskejä valtatieliikenteelle. Valtatiellä ja liittymässä on runsaasti raskasta liikennettä mm. Suonenjoen teollisuusalueiden ja Yläkosken raakapuuterminaalien vuoksi. Lyhyet erkanemis- ja liittymiskaistat eivät vastaa miltään osin tämän päivän valtatievaatimuksia. Tiesuunnitelman laatimisen ja liittymäjärjestelyjen toteuttamisen kustannukset ovat 2,5 milj. €.

26.10.2020

Osto- ja velvoiteliikenne - opiskelun, työssäkäynnin ja asioinnin kannalta keskeisten junavuorojen varmistaminen

Sekä Savon radalla että Pieksämäki – Varkaus – Joensuu -radalla tulee junavuorotarjontaa parantaa siten, että se palvelee myös kaupunkien työssäkäynti- ja opiskeluliikenteiden tarpeita. Vuorotarjonta parantaa työssäkäyntialueiden toimivuutta. Kestävän liikkumisen mahdollistaminen on myös merkittävä keino vähentää työssäkäyntiliikenteen päästöjä.

Euroopan laajuinen liikenneverkko TEN-T, Trans-European transport networks: VT5:n ja Savonradan sisällyttäminen ydinverkkoon (Eastern Corridor)

Pohjois-Savon liitto on tehnyt 26.8.2019 liikenne- ja viestintäministeriölle esityksen VT 5:n ja Savon radan sisällyttämisestä Euroopan unionin ydinverkkoon (Eastern Corridor). Euroopan unioni tukee Euroopan laajuisen liikenneverkon (TEN-T-verkon) kehittämistä, joka käsittää maantie-, rautatie-, sisävesi-, lento- ja meriliikenteen yhteyksiä Euroopan unionin 27 jäsenmaassa. Yhtenäisen liikenneverkon tavoitteena on EU:n sisämarkkinoiden ja alueellisen koheesion ja kilpailukyvyyn sekä kestävän liikennejärjestelmän edistäminen. TEN-T-verkon parantamistoimenpiteet liittyvät mm. puuttuvien liikenneyhteyksien kehittämiseen, liikenteellisten pullonkaulojen poistamiseen sekä eri liikennemuotojen toiminnalliseen yhteensovittamiseen.

Pohjois-Savo pitää VT 5:n, Savonradan, lentoasemaverkon ja sisävesiväylien muodostamaa multimodaalista kehityskäytävää osana sekä EU:n TEN-T kattavaa verkkoa että ydinverkkoa. Pohjois-Savon osalta on tärkeää ylläpitää liikennekäytävän nykyinen toiminnallisuus ja kehittää tie- ja rataverkkoa sekä vesiväyliä ydinverkon vaatimuksia vastaaviksi. Savonradan kunto on Etelä- ja Pohjois-Savon alueilla osittain puutteellinen ja esteenä nopeuksien nostamiselle ja liikenteen kehittämiseksi. Pieksämäki-Kuopio -rataosan nopeuden nostaminen vaatii vielä tasoristeysten poiston ja perusparannuksen jälkeisiä sähkörata- ja turvalaitemuutostöitä.

Käynnistetään Viitoskäytävä -sopimuskumppanuushanke valtion, maakuntien (Etelä- ja Pohjois-Savo, Kainuu, Pohjois-Pohjanmaa) ja kaupunkiseutujen kesken

Viitoskäytävä on valtatie 5 ja Savon radan muodostama kehittämisvyöhyke Etelä-Savosta Koillismaalle. Vyöhykkeellä käynnistetään kokonaisvaltainen aluekehittämisen, maankäytön ja liikennejärjestelmän kehittämisen sopimuskumppanuushanke valtion, maakuntien ja kaupunkiseutujen kesken. Viitoskäytävää on esitetty ylimaakunnalliseksi pilottihankkeeksi valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman toteuttamistoimenpiteenä sekä pilotiksi valtakunnallisen alue- ja yhdyskuntarakenteen kehittämishankkeeseen. Kehittämisvyöhykehankkeessa painotetaan erityisesti kokonaisvaltaisen aluekehittämisen näkökulmaa ja työhön osallistetaan kattavasti sidosryhmiä ja toimijoita, kuten kauppakamarit, yrittäjäjärjestöt ja liikennealan toimijat.

26.10.2020

8. RAKENNERAHASTO-OHJELMAN 2014-2020 VALTUUDET, POHJOIS-SAVO

Rakennerahasto-ohjelma 2014-2020 Pohjois-Savo (ei sisällä lukuja päätösprosessissa olevista hankkeista) – valtuudet päivitetty TEM:n 22.2020 päätöksen mukaisiksi

(lähde: EURA-kehyskysely, raportti 3)

26.10.2020

	Valtuutta yhteensä	Varaukset	Varaus %	Käytettävissä hankkeisiin
Toimintalinja 1	90 790 332	78 700 510	86,7 %	
Etelä-Savon ELY-keskus	74 921 595	63 426 061	84,7 %	
EURA2014	3 962 000	2 961 046	74,7 %	1 000 954
Tuki2014 ⁽¹⁾	70 959 595	60 465 015	85,2 %	10 494 580
Pohjois-Savon liitto	15 868 737	15 274 449	96,3 %	594 288
Toimintalinja 2	86 941 422	78 264 409	90,0 %	
Business Finland	6 506 000	6 505 626	100,0 %	374
Etelä-Savon ELY-keskus	27 280 752	20 424 605	74,9 %	6 856 147
EURA2014	4 020 618	3 333 604	82,9 %	687 014
Tuki2014 ⁽¹⁾	23 260 134	17 091 001	73,5 %	6 169 133
Pohjois-Savon liitto	53 154 670	51 334 178	96,6 %	1 820 492
Toimintalinja 3, ELY (ESR)	39 601 757	37 157 059	93,8 %	2 444 698
Toimintalinja 4, ELY (ESR)	25 881 303	26 072 248	100,7 %	-190 945
Toimintalinja 5, ELY (ESR)	15 987 350	9 577 346	59,9 %	6 410 004
	259 202 164	229 771 572	88,6 %	29 430 592

(1) Tuki-järjestelmän sidonnat